UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra právních dějin

DIPLOMOVÁ PRÁCE

NEJVYŠŠÍ SOUD USA – JEHO VZNIK A PRVÁ KLÍČOVÁ ROZHODNUTÍ

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Radim Seltenreich

Vypracoval: Jan Miřejovský

Říjen 2011

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11.10. 2011

_____

Obsah

Úvod 4
1. Směřování k ústavněprávnímu uspořádání USA 7
1.1. Východiska a prameny americké státnosti 7
1.1.1. Vliv přirozenoprávní teorie na budování nové americké společnosti 7
1.1.2. Vznik konceptu zastupitelské demokracie 10
1.2. Vývoj soudnictví v období před přijetím americké ústavy roku 1787 14
1.2.1. Charakteristika soudní moci v koloniálním období 14
1.2.2. Podoba soudnictví v období po rozkolu amerických kolonií s Velkou Británií 15
1.3. Specifika vzniku svébytného amerického práva 19
1.3.1. Vliv anglické právní kultury 19
1.3.2. Odlišnosti amerického práva 23
2. Vznik a přijetí americké ústavy, role federálního soudnictví 26
2.1. Vývoj a aplikace systému dělby moci v ústavách jednotlivých amerických států a v rámci konfederativního zřízení 26
2.2. Ústavodárné shromáždění, formulace 3. článku ústavy USA 34
2.3. Ratifikace ústavy, rozpory mezi jejími zastánci a antifederalisty 40
3. Emancipace Nejvyššího soudu USA 45
3.1. Úprava federálního soudnictví po roce 1787 45
3.2. Princip soudního přezkumu ústavnosti Nejvyšším soudem USA 52
3.3. Základní ústavní principy v klíčových rozhodnutích Marshallova soudu 60
3.3.1. Ústavní ustanovení o smluvních vztazích (*Contract Clause*) 61
3.3.2. Ústavní ustanovení o nezbytných pravomocech Kongresu (*Necessary and Proper Clause*) 64
3.3.3. Ústavní ustanovení o regulaci obchodních vztahů (*Commerce Clause*) 67
4. Závěr 70
Seznam použité literatury 74

Úvod

Historie nám nabízí mnoho poučení. Jen málo z nich má však jasnou, faktickou a nesporně doložitelnou podobu. Například takovou, jakou na geopolitické mapě světa zaujímají Spojené státy americké (dále jen Spojené státy, popř. USA). Posledních sto let jejich mladé existence dokládá vůdčí postavení ve většině oblastí politického, ekonomického i společenského života.

Přitom Amerika z dnešních hledisek vstupovala do světových dějin vlastně nedávno, před pěti sty lety, a to ještě velmi skromně. Jako teprve postupně objevovaný, nový kontinent, u kterého zpočátku nebylo ani jasné, kde se začnou rozvíjet budoucí centra osidlování. Dějinné síly a hybatelé světového pokroku stáli tenkrát zcela mimo ni. Ani domorodé obyvatelstvo neskýtalo žádný rychle využitelný rozvojový potenciál. Koneckonců ke zkrácení obchodních cest tehdejší mořeplavby rovněž ještě dlouho nedošlo a zlata se nenašlo ani tolik, aby to zaplatilo alespoň náklady na ‚objevitelské' plavby.

Přesto se relativně brzy zrodil ‚americký sen'. Jeho kořeny začaly sílit také mezi nejpočetnějšími částmi obyvatelstva tehdejšího vyspělého světa. I sociálně nejslabší vrstvy lidí rodících se kapitalistických velmocí viděly v kolonizaci nových zámořských území rostoucí pracovní příležitosti a mnoho dalších možností zlepšení svého ekonomického stavu. Také po vzniku Spojených států, ačkoliv další rozvoj provázely obrovské ekonomické otřesy a války, dynamika kapitalismu přinášela další a další možnosti hospodářského růstu. I když se často zapomíná na to, že zmíněný růst byl často vykoupen celoživotní dřinou početných rodin nových obyvatel a také hodnotou, dnes už prakticky nepředstavitelné, otrocké práce, americký sen, opírající se o vize osobního bohatství, rychle sílil. V minulém století se dokonce stal jedním ze základů výsadního postavení Spojených států, jejich velmocenské role ve světové politice a ekonomice a celkově v pojetí, ve kterém začaly být Spojené státy chápány jako předvoj západní modernity.

Ačkoliv v prvním desetiletí nového tisíciletí začaly znepokojivě narůstat symptomy krize americké společnosti, které dnes ohrožují její výsadní postavení a do budoucna hrozí ztrátou její dominantní role, za relativně krátkou historii novodobých dějin amerického kontinentu máme vynikající, a s jinou historickou epochou jen těžko srovnatelnou, možnost studia vývoje lidské společnosti. Jedním z východisek pro obsah

této diplomové práce je mimo jiné zkoumání paradoxně formulované výseče z dějin USA: jde o kořeny jen o málo více než dvě století existujícího státního útvaru, z hlediska světových dějin velmi mladého, který zároveň dnes reprezentuje jednu z nejstarších dosud existujících republik, jejíž živé a neustále se rozvíjející demokratické zřízení se opírá o nejstarší psanou, stále platnou federální ústavu.

Nově zrozená republika, ačkoli v textu její ústavy konkrétní pasáže s jasnými pragmatickými formulacemi nenajdeme, celkově činí středobodem svého záměru jednotlivé lidi, jejich klid, spravedlnost, blahobyt, svobodu a zároveň z těchto a dalších jejich základních zájmů vychází, a tak tvoří jim blízkou vládní moc. Také proto se stala ústava USA jednou z rozhodujících, symbolických hodnot, které pomáhaly sjednocovat nově vznikající americký národ, ačkoli se skládal z mnoha různých etnických okruhů.

Tvůrci ústavy nebyli žádní idealisté a rozhodně nechtěli, aby se ústava stala rigidním, konzervativním textem, jenž bude dalším společenským vývojem snadno překonán. Naopak, i když se její text může zdát místy až překvapivě konkrétní, poskytuje dostatek možností pro budoucí tvořivé aplikace a právní výklady a zároveň umožňuje prostřednictvím dodatků reagovat na často bouřlivý vývoj společnosti. Životaschopnost ústavy tak může být neustále obnovována. A právě v tom tkví kořeny neobyčejného politického významu a stěžejní právní role Nejvyššího soudu USA (dále také Nejvyšší soud), který v souladu s ústavou postupně nabyl klíčové pravomoci – soudního přezkumu ústavnosti. Dodržování ústavy se v nejstarší historii samostatných Spojených států stalo jedním ze základních politických témat. Tím se samozřejmě začala i rychle zvětšovat role Nejvyššího soudu. Sepětí Nejvyššího soudu USA s klíčovým dokumentem jejich státnosti, s ústavou, je jak symbolicky příznačné a historicky podmíněné, tak i perspektivně nerozdělitelné.

Ústava USA se stala přes všechny diskuse, rozepře i otevřené mocenské střety zásadním těžištěm a ukotvením politického, společenského i ekonomického rozvoje ‚nového světa‘. Fakt, že se stala rovněž přirozeně respektovaným dokumentem jak pro státotvornou elitu nově vznikajícího národa, tak pro široké vrstvy početně stále sílících obyčejných Američanů, je dodnes inspirující z mnoha hledisek. Jedním z podstatných je skutečnost, že její text dokázal shrnout zkušenost několika generací koloniálního období, a to ještě při vší rozmanitosti, mimo jiné dané i odlišnými geografickými a klimatickými podmínkami. Zároveň však ústavní text zmíněné zkušenosti přetavil v

novou realitu, která dokázala smělý pohled do budoucnosti vést přes vyvážená ohniska vzájemně se omezujících jednotlivých mocí. V takto zaostřeném pohledu přitom však zůstal dostatečný prostor pro relativně autonomní zákonodárství, výkonnou i postupně budovanou soudní moc. Rychle se začala vytvářet také praktická symbióza moci jednotlivých států a nové moci federální. Výkladem, aplikací, zkoumáním východiskových situací, definováním záměrů a řadou dalších cest se tak v širokém řečišti amerického práva neustále obnovuje a konkretizuje hlavní proud, kterým bezesporu zůstává ústavnost. Její strážce se tak stal v USA jednou z nejprestižnějších a v jistém slova smyslu i nejmocnějších institucí celého společensko-politického uspořádání Spojených států.

Je nasnadě, že vývoj postavení Nejvyššího soudu v americkém politickém systému a také vývoj významu jeho konkrétních rozhodnutí na celý politický proces Spojených států přináší i v kontextu celkových dějin USA mnoho aspektů, které jsou přinejmenším inspirativní pro všechna, byť i dílčí, zkoumání. Každé takové zkoumání nepochybně znamená i zúžení původně velmi širokého pohledu na ‚mohutnost' dějin USA. Ačkoliv pro plochu této diplomové práce a s ohledem na subjektivní dispozice diplomanta toto zúžení představuje zároveň nebezpečí zkreslení a do určité míry i mozaikovitosti hlavních linií, chtěl bych obsahem této práce alespoň velmi skromně dokumentovat možný pohled na začátek celé epochy – na některé okolnosti a důležitá východiska vzniku a prvních klíčových rozhodnutí Nejvyššího soudu USA.

1. Směřování k ústavněprávnímu uspořádání USA

1.1. Východiska a prameny americké státnosti

1.1.1. Vliv přirozenoprávní teorie na budování nové americké společnosti

„Pokládáme za samozřejmé pravdy, že všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni a jsou obdařeni svým stvořitelem určitými nezcizitelnými právy, že mezi tato práva náleží život, svoboda a sledování osobního štěstí. Že k zajištění těchto práv se ustavují mezi lidmi vlády, odvozující svoji oprávněnou moc ze souhlasu těch, jimž vládnou. Že kdykoli počne být některá vláda těmto cílům na překážku, má lid právo ji změnit nebo zrušit a ustavit vládu novou.“[1]

Tento úryvek z Deklarace nezávislosti obsahuje praktický soubor zásadních filozofických postulátů, které tvoří podstatu americké formy vlády. Jde o myšlenky, které v jisté podobě byly důvěrně známé skoro každému obyvateli amerických kolonií již dávno před válkou o nezávislost. Byly součástí kázání v kostelech, objevovaly se v pamfletech a diskutovány byly na veřejnosti i v soukromí. Stimulem k vytvoření a kultivaci těchto myšlenek byl ideový proud známý jako americké osvícenství, který se stal důležitým hybatelem americké revoluce. K rozhodujícím principům, na nichž bylo toto intelektuální hnutí postaveno, patřily pojmy liberalismu, demokracie, republikánství a náboženské tolerance. Stále větší počet kolonistů přesvědčených o těchto filozofických pravdách se ztotožňoval s myšlenkovým systémem, který vedl k novému chápání politické a společenské identity. Osvícenství, jako věk rozumu, kladlo důraz na lidský důvtip a realizování jeho potenciálu ve všech oblastech lidského počínání. Anglický filozof Francis Bacon věřil, že pomocí lidského rozumu a vnímání lze dosáhnout nejen porozumění přírody, ale i jejího využití k lidskému prospěchu. Výsledkem takového počínání bylo podle Bacona „rozšíření hranic lidské říše a ovlivňování co možná největšího počtu věcí“[2]. Zdálo se, že objevy Koperníka, Galilea a Newtona tuto tezi jen potvrzují. Duch vědeckých objevů byl nakonec aplikován na lidskou přirozenost a společnost jako takovou.

Otcové zakladatelé, tvůrci americké státnosti, se k idejím osvícenství hlásili.

---

[1] TINDALL, George; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Prohlášení nezávislosti amerických kolonií, s. 789.
[2] BACON, Francis. *Francis Bacon: The major works*. New York : Oxford University Press, 2002. New Atlantis, s. 480.

Byli přesvědčeni, že pomocí tohoto přístupu lze dosáhnout i zdokonalení společenského zřízení. Jedním z plodů tohoto myšlenkového hnutí bylo vytvoření přirozenoprávní teorie. Její základní teze obyvatelé amerických kolonií záhy přijali za své a sloužily jako praktické pojivo a myšlenková inspirace v boji o nezávislost. Do budoucna se jusnaturalistické teze staly fundamentálními prvky americké politické filozofie a náhledu na postavení občana vůči státní moci.

Přirozenoprávní teorie je založena na představě, jak by fungovala společnost, kdyby neexistovalo jakékoli státní zřízení. Jeden z nejvýznamnějších osvícenských myslitelů, John Locke, nazýval tuto situaci ‚přirozeným stavem'. Díky této hypotetické konstrukci se Locke pokoušel nalézt odpověď na otázky lidské přirozenosti, smyslu státu a zdroje jeho moci. Byl přesvědčen, že i v přirozeném stavu existují jistá všeobecně závazná pravidla, která nazýval přirozeným právem. „Přirozený stav je řízen přirozeným právem, které všem poskytuje stav svobody a rovnosti, kde nikdo nesmí poškozovat život, zdraví a majetek druhého."[3] Thomas Jefferson tato základní práva v Deklaraci nezávislosti označil jako „zákony přírody a jejího boha"[4] a považoval je za práva vytvořená nadpozemskou entitou pro užitek a rozkvět lidské společnosti. Locke se domníval, že většina lidí rozumí těmto pravidlům skrze vrozený intelekt a dodržují je z příkazu svého svědomí. V tomto smyslu dále odvozeně soudil, že v přirozeném stavu neexistuje žádný stát a v reálném světě taktéž nemůže existovat - bez vyslovení souhlasu těch, kteří se jeho moci mají podrobit. Deklarace nezávislosti a její konkrétní slova: „(…) k zajištění těchto práv se ustavují mezi lidmi vlády, odvozující svou oprávněnou moc ze souhlasu těch, jimž vládnou."[5], byly později manifestem hlubokého přesvědčení kolonistů o oprávněnosti odtržení od Velké Británie, přičemž vycházely ze stejného filozofického náhledu a politického, přirozenoprávního, pojetí státu.

Při tvorbě konceptu přirozených práv se ovšem Locke i ostatní zastánci této teorie odchýlili od zažitého pojetí termínu práva. Před Lockem byl pojem práva užíván ve velmi omezeném a selektivním významu speciálních privilegií, využívaných omezenou skupinou, společenskou třídou či státem. Šlo o exkluzivní práva, z jejichž

---

[3] LOCKE, John . *Two Treatises on Government* . London : W.Wilson, 1821. Of the State of Nature, s. 191.
[4] TINDALL, George; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických* . Praha : Lidové noviny, 2008. Prohlášení nezávislosti amerických kolonií, s. 789.
[5] Viz tamtéž.

užívání byli vyloučeni ti, kteří nepatřili do dané skupiny. Takové pojetí přirozenoprávní myslitelé naopak odmítali na základě přesvědčení, že možnosti lidí by neměly být determinované vnějšími důvody, nezávislými na jejich vůli. Za základní kámen společnosti nepovažovali skupinu či určitou společenskou třídu, ale jednotlivce, kteří se vzájemně dělí o totožná práva za účelem dosažení svého osobního štěstí. Toto pojetí práv je vyjádřeno i Georgem Masonem ve Virginské deklaraci práv, která přispěla k utvrzení myšlenky nezávislosti kolonií a inspirovala Jeffersona při tvorbě samotné Deklarace nezávislosti, konstatováním, že „všichni lidé se rodí stejně svobodní a náleží jim jistá přirozená práva, kterých žádným ujednáním nemohou být zbaveni oni ani jejich potomci.“[6]

Jak již bylo výše naznačeno, Locke mezi přirozená práva řadil právo na život, svobodu a majetek. Jefferson tato práva v Deklaraci nezávislosti označil za nezcizitelná, což podle Lockea znamenalo, že jsou do takové míry součástí lidské přirozenosti, že jich nemůže být člověk zbaven, ani se jich sám nemůže vzdát. Alexander Hamilton ve svém díle *The Farmer Refuted* (Vyvrácení Farmera) při obhajobě činnosti Filadelfského shromáždění se o tomto přirozeném právu vyjadřuje jako o „(…) posvátném právu lidstva, které je jakoby vypáleno paprskem slunce v celé šíři lidské přirozenosti rukou božství a nemůže být nikdy vymazáno či odepřeno rukou smrtelníka.“[7]

Pro jusnaturalisty byla největším problémem odpověď na otázku, jakým způsobem poskytnout těmto právům ochranu, aby jejich nositeli mohli být všichni členové dané společnosti. Locke za nejlepší řešení považoval vyslovení souhlasu každého jednotlivce se společnou koexistencí s ostatními a souhlasu s delegací pravomoci vytvářet a vymáhat zákony společně vytvořeným státem.

Z perspektivy přirozenoprávní teorie se v přirozeném stavu nacházeli kolonisté, kteří v novém světě začali budovat svoji vysněnou lepší společnost, legendární Winthropovo „město na pahorku“[8], které dodnes symbolizuje idealistickou touhu po vzniku společnosti osvobozené od tradičních evropských zlořádů.

---

[6] Virginia Declaration of Rights. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, [cit. 2011-08-05]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Virginia_Declaration_of_Rights>.
[7] HAMILTON, Alexander. *The Works of Alexander Hamilton*. New York : The Haskell House Publishers, 1904. The Farmer Refuted, s. 113.
[8] WINTHROP, John. *The journal of John Winthrop, 1630-1649*. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1996. A Model of Christian Charity, s. 1-11.

Ve výše naznačeném přirozeném stavu, se obyvatelé kolonií znovu ocitli v období americké revoluce a s ní spojeným následným rozpadem britské koloniální správy, kdy nově vzniklé mocenské vakuum muselo být zaplněno, tentokrát již za použití idejí přirozeného práva. Záhy po začátku války o nezávislost, roku 1775, započalo 13 nových států s tvorbou svých nových základních zákonů. Tyto ústavní ‚experimenty' se následně staly inspirací a cennou zkušeností, které v mnohém ovlivnily americkou ústavu samotnou. Myšlenky v nich obsažené jako vyšší právo, společenská smlouva, svrchovanost lidu, zastupitelská demokracie, volební právo, nadřazenost zákonodárného sboru, systém brzd a protivah vycházely z přirozenopravní teorie, ale i dalších ideových zdrojů.

1.1.2. Vznik konceptu zastupitelské demokracie

Většina veřejných budov a památníků ve Washingtonu D.C. a napříč celými Spojenými státy jsou postaveny v antickém stylu. Tento architektonický styl symbolizuje díkůvzdání starověkému Řecku a Římu. Římská republika podle názoru, ‚otců zakladatelů' poskytovala svým občanům nejvíce svobod ze všech jim známých historických státních zřízení. Teorie založená na této formě společenského zřízení, která vzniká v době renesance, je nazývána klasickým republikánstvím. To se stalo značně populární v době osvícenství a hrálo ústřední roli ve formování politické filozofie od Lockea až po Montesquieua a Rousseaua[9]. Klasické republikánství spočívalo na myšlence, že nejlepším společenským zřízením je to, které je zaměřeno na obecné blaho celé společnosti a ne jen jednotlivé skupiny lidí. To se shodovalo s přesvědčením řady Američanů 18. století, kteří sdíleli názor, že občané mají svoji snahou podporovat především blaho společnosti.

Osvícenství a s ním i zvolna rostoucí sekularizace ruku v ruce s rozvojem kapitalistických vztahů začaly vnášet změny do tradiční protestantské etiky. Bouřlivý vývoj v nových koloniích to vše dále umocňoval. Práce se přestala považovat za poslání, božský ideál společenské prospěšnosti začal uvolňovat cestu ambiciózní honbě za bohatstvím a individuální důvěře ve vlastní síly každého člověka, bez dřívějšího

[9] Classical republicanism. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation,[cit. 2011-08-05]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Classical_republicanism>.

posvěcení každé lidské práce.

Pojetí práce jako cesty k individuálnímu bohatství prosazovali lidé ovlivnění protestantským prostředím. Původní důraz protestantské etiky na to, že práce je ctností, zbavili teologického rámce, který práci posvěcoval jako službu lidstvu. Tím se uvolňovala cesta k osvícenskému pojetí, podle něhož je práce také odvozena od vlastního ekonomického zájmu. Tento myšlenkový vývoj vyhovoval společenské dynamice i rodící se kapitalistické prosperitě v amerických koloniích. Později stál nepochybně u zrodu průmyslové revoluce. Zůstaňme však u Američanů 18. století.

„Věřili, že běh historie je založen na neustálém konfliktu mezi svobodou a mocí. Američtí revolucionáři záhy zaujali společný postoj, ve kterém koncept republikánství ztělesňoval nový společenský a politický svět, o němž se domnívali, že jej vytvořili. Ochrana republikánského zřízení pro ně spočívala v ochraně svobody proti neustávající agresi moci. V souvislosti s tím byli Američané přesvědčeni, že charakter a duch lidí, na nichž republika stojí, bývá i hlavní příčinou jejího pádu. (…) občanská ctnost jako základní předpoklad pro dobrou vládu byla z jejich pohledu velmi důležitá.“[10] Vysoký stupeň občanské ctnosti či uvědomělosti měl sloužit k potlačení soukromých zájmů jednotlivců ve prospěch společnosti a jejich plné účasti na rozhodování o věcech veřejných. Takové pojetí účasti občanů na vládě však nutně vedlo k omezení osobních práv.

Na druhou stranu byla pro zajištění takového systému nutná existence práv politických, především práva volit, práva zastávat veřejné funkce a v neposlední řadě i práva svobodně vyjadřovat své myšlenky a názory. ‚Otcové zakladatelé‘ si byli vědomi obtíží s přenesením těchto myšlenek do reality nově samostatných amerických kolonií. Jednotlivě se lišili v tom, do jaké míry mohly být tyto ideály transponovány na americkou společnost druhé poloviny 18. století. Problém především spočíval v tom, že ideál občanské uvědomělosti se do značné míry střetával s jejich vírou v přirozená práva a chápání lidské přirozenosti tak, jak je definoval John Locke. V přirozenoprávní teorii stojí v popředí jedinec, kdežto v republikánství jsou hlavní práva společenství jako celku. Předkové otců zakladatelů, kteří přišli do nové země využít nabízených možností,

---

[10] Republicanism and Early American Historiography. *The William and Mary Quarterly* [online]. 1982, Third Series, Vol. 39, No. 2 (Apr., 1982), pp. 334-356, [cit. 2011-08-05]. Dostupný z WWW:<http://www.jstor.org/pss/1918756>.

předali svým následovníkům hřivny činorodosti, ambicióznost i jistou míru myšlenkové svobody. Ti však byli spíše ztělesněním lidské přirozenosti než ideálem občanské ctnosti a nebyli připraveni na praktikování sebeobětování a konformnost klasického republikánství.

Důležitou postavou, která měla velký podíl na přetransformování myšlenek klasické republiky do reality nové americké republiky, byl James Madison. Pokusil se definovat rozdíl mezi demokracií a republikou takto: „(…) dva velké rozdíly mezi demokracií a republikou; za prvé je v republice vláda postoupena malému počtu občanů, které ostatní zvolili, za druhé se může republika svým rozsahem týkat většího počtu občanů a většího území.“[11] Madison věřil, že Amerika může a musí mít formu republiky a zároveň akceptoval i některé principy demokracie jako například odvození autority státu a jeho práva vládnout od společnosti jako celku. Jeho nové pojetí republikánství může být označeno jako reprezentativní (zastupitelská) demokracie. Ta je založena na přijetí přirozenoprávního pohledu na postavení člověka ve společnosti. Zastánci tohoto pohledu pohnutku lidské činnosti nalézali v sobeckosti, která podle nich může sloužit k dosažení obecného blaha celé společnosti tím, že se jednotlivé zájmy postaví do vzájemného konfliktu. Na základě této teoretické koncepce Madison propagoval limitovanou státní moc jednak její dělbou mezi několik mocenských center, jednak využitím systému brzd a protivah. Americká adaptace republikánství se vyvíjela jako určitý kompromis a od modelu klasické republiky se v mnoha aspektech lišila.

‚Zakladatelé‘ byli dědici i dalšího odkazu starověku, a to náboženské a kulturní židovsko-křesťanské tradice. Přes často zásadní rozdíly ve vyznání byli všichni vychováni v monoteistickém náboženském prostředí. V jejich chápání byl svět stvořen a řízen jedním bohem. Přičemž v samotném plánu stvoření hrál člověk významnou roli, neboť byl stvořen k obrazu božímu. Pro mnohé bylo usilování o spásu skrz poslušnost k božím zákonům prvořadým cílem. Někteří zakladatelé byli kritičtí k organizovanému náboženství a skeptičtí vůči konkrétním náboženským doktrínám. Ale všichni věřili v důležitost dodržování morálních zásad, které, podle jejich přesvědčeni, byly lidstvu dány přímo bohem. Také proto Deklarace nezávislosti uznává ‚stvořitele‘, který daroval lidem určitá nezadatelná práva. Bez ohledu na osobní vyznání otců zakladatelů, byli

---

[11] HAMILTON, Alexander ; MADISON, James; JAY, John. *Listy federalistů*. Olomouc : Universita Palackého, 1994. Federalista č. 10, s. 73.

všichni přesvědčeni o důležitosti morálních zásad židovsko-křesťanské tradice k dosažení obecného blaha. Tato morálka se lišila od antického pojetí tím, že místo veřejné morálky byl kladen důraz na morálku osobní. K přednostem jako odvaha, umírněnost a moudrost přidala židovsko-křesťanská tradice lásku, odpuštění a shovívavost k ostatním. Zakladatelé věřili, že pro společnost bude nejlepší, když morální principy jednotlivců budou založeny na obou tradicích a že náboženství jim dopomůže žít podle těchto morálních základů. Víra posílila jejich přesvědčení o spravedlnosti a svobodě. Biblické příběhy o boji Hebrejců proti útlaku a tyranii sloužily jako inspirace v boji za nezávislost. Slova z biblického Leviticusu jsou napsána i na zvonu svobody ve Filadelfii: „Posvětíte a vyhlásíte v zemi svobodu všem jejím obyvatelům.“[12] Křesťanství je inspirovalo k úvahám o důležitosti osobních práv a o nezcizitelnosti osobní svobody.

Ve společenském kvasu začátkem druhé poloviny 18. století se toto ‚klima svobody‘ nepochybně projevovalo produktivně jak v politickém, tak ekonomickém vývoji. Zároveň podporovalo moderní progresivní trendy osvícenství, které se zaměřovaly plně na lidský rozum. Ten byl osvícenskými filosofy prohlašován jediným kritickým měřítkem pro posuzování náboženských, společenských, právních a kulturních poměrů.

Unikátní vývoj v amerických koloniích v prvních desetiletích druhé poloviny 18. století široce vzniklý prostor společenské svobody a náboženské tolerance upevňoval a kodifikoval v nových právních normách. Vzestup revoluční nálady v jednotlivých státech podněcoval a urychloval diskurs nových myšlenek o státu a právech. Zároveň formující se kapitalismus přetvářel tuto novou náladu také v ekonomickou příležitost. Více jedinců mohlo soutěžit na základě společenské příležitosti a osobní naděje ve zlepšení svého postavení ve společnosti. Jednotlivé společenské i individuální stimuly jako by se podporovaly a vzájemně produkovaly další, z nichž se rodila nová kultura společnosti a přímá inspirace pro její ukotvení ve svébytném právním rámci.

---

[12] *Bible*. Praha : Česká biblická společnost, 2008. Leviticus, s. 196.

1.2. Vývoj soudnictví v období před přijetím americké ústavy roku 1787

Nejvyšší soud USA byl ve svých počátcích přijímán rozporuplně. Z části to bylo dáno ne zcela přesným definováním jeho role ve třetím článku ústavy. Nezanedbatelný podíl na jeho do značné míry kontroverzní roli měla však i skutečnost, že jeho autorita, postavení a především vnímání ve veřejném mínění byly hluboce zakořeněny v angloamerické politicko-právní dějinné realitě. Pro porozumění toho, co Nejvyšší soud představuje, smyslu a účelu jeho existence, je nutné zabývat se nejdříve ‚prehistorií' soudu, tedy podhoubím vývoje soudnictví na severoamerickém kontinentu před jeho samotným vznikem.

1.2.1. Charakteristika soudní moci v koloniálním období

„Srovnáme-li koloniální soudní soustavu s Anglií 17. století, nelze než zdůvodnit rozdíl mezi oběma – tam velké množství soudů, zatímco zde jen holá nezbytnost, která dlouho neumožňuje vytvoření odborné soudní větve veřejné moci."[13] Tato nezbytnost byla dána jak praktickými důvody reality života v koloniálním období, tak i podezíravým postojem ‚pionýrské společnosti' ve vztahu ke státní moci a správě a rovněž jejím příslovečným odporem k omezování či dozoru ze strany jakékoli autority.

Soudnictví se vyvíjelo do značné míry živelně a navíc v každé kolonii svým osobitým způsobem. I z tohoto důvodu lze vykreslit obecnou podobu koloniálních soudních orgánů jen v hrubých obrysech. K jistému ‚zmatku' přispívá i fakt, že soudní moc byla často reprezentována orgány, jejichž primární funkce byla legislativní a exekutivní. V období před americkou revolucí, i v určitém období po ní, byl nejnižší stupeň orgánů soudní soustavy reprezentován z velké části tzv. magistráty. Ty byly zastoupeny v podstatě soudci z lidu bez právního vzdělání, kteří rozhodovali předložené spory povětšinou na základě svého vlastního přesvědčení, bez ohledu na jakékoli právní normy. Ve většině případů byli tito soudci jmenováni guvernérem a rozhodovali pouze

---

[13]SELTENREICH, Radim ; KUKLÍK, Jan. *Dějiny anglo-amerického práva*. Praha : Linde Praha, 2007. Právní dějiny anglických kolonií v Severní Americe, s. 372.

méně závažné spory soukromé povahy. Skutečnost rozšířené praxe laického soudnictví dokumentuje například i obsazení vrchního soudu ve státě New Hampshire v době po vyhlášení nezávislosti, kdy dva ze tří soudců byli povoláním lékaři, a třetí byl duchovním.[14] Další stupeň soudní soustavy představovaly tzv. *county courts*, tedy soudy, které řešily složitější soukromé spory a méně závažné trestní případy. Pyramidu koloniálního soudního systému završoval zpravidla guvernér spolu se svojí radou. V některých koloniích pak guvernér jmenoval do této funkce soudce a společně s radou představoval i odvolací orgán. V určitých případech se bylo možno odvolat až k soudům v Anglii.[15]

Vedle systému koloniálních soudních orgánů existovaly od roku 1696 tzv. soudy vice-admirality. Tyto soudy byly založeny britskou korunou a rozhodovaly námořní spory a obchodní případy. Rozhodovaly rovněž o z nich plynoucích příjmech. Tato dvoukolejnost se stala příčinou sporů o rozsah pravomocí soudů, neboť výsadní a vlastnické kolonie měly ve svých zakládacích dokumentech garance vlastních právních i soudních pravomocí. Nebylo tak zcela jasné, zda a do jaké míry se na ně vztahuje působnost soudů admirality. V praxi se pak tyto kolonie snažily vykládat pravomoci soudů admirality co nejúžeji, aby tak ochránily své ekonomické zájmy a vlastní garantované výsady. Napětí v koloniích bylo zhoršeno i tím, že soudy admirality rozhodovaly bez přítomnosti poroty a tím se otevírala možnost „(…) mateřské země zvýšenou měrou zasahovat do soudních záležitostí kolonií“[16], což znamenalo posílení vlivu britské koruny na severoamerickém kontinentě.

1.2.2. Podoba soudnictví v období po rozkolu amerických kolonií s Velkou Británií

Nevyhnutelným důsledkem americké revoluce byla skutečnost, že britská soudní moc přestala na území kolonií existovat. Protože soudní soustavy jednotlivých kolonií nespojovala společná odvolací instance, začalo se v každé z nich rozvíjet samostatné nezávislé soudnictví. Po odchodu britské moci a ukončení činnosti soudů vice-

---

[14] POUND, Rescoe . *The Spirit of the Common Law*. Francestown, NH : Marshall Jones, 1921. The Pioneers and the Law, s. 113.
[15] ELSON, William. *History of the United States of America*. New York : The MacMillan Company, 1904. Colonial Life, s. 210-216.
[16] SELTENREICH, Radim ; KUKLÍK, Jan. *Dějiny anglo-amerického práva*. Praha : Linde Praha, 2007. Právní dějiny anglických kolonií v Severní Americe, s. 373.

admirality vzniklo vakuum, které nemohlo zůstat delší dobu nezaplněno.

Problém nastal již na podzim roku 1775, kdy dvě skupiny koloniálních válečných lodí ve vodách Massachusetts hlídkovaly, napadaly a zajímaly nepřátelská plavidla, aby případně získaly kořist. Protože první skupina lodí spadala pod pravomoc Kontinentálního kongresu a druhá pod zákonodárný sbor Massachusetts, nebylo zcela jasné, do pravomoci které autority řešení námořních sporů náleží. Po zásahu generála Washingtona, který byl znechucen neustálými žádostmi o řešení podobných sporů, Kontinentální kongres zakázal zajímání anglických lodí bez jím vydaného předběžného povolení a autorizace. Aby prosadil toto usnesení, shromážděním kolonií ustanovil nové soudy nebo delegoval takové pravomoci na již existující soudní orgány. V roce 1780 byl vytvořen odvolací soud (*Court of Appeals*) skládající ze tří Kongresem jmenovaných soudců. Tento soud nahradil za tímto účelem zřízenou pětičlennou komisi z roku 1777 a pokračoval ve své činnosti až do roku 1786, kdy jej zrušil Kongres s odůvodněním, že v souvislosti s ukončením války už nebylo takového soudu potřeba.[17]

Kontinentální kongres schválil nový ústavní dokument, Články konfederace, 15. listopadu 1777. Po ratifikaci všemi státy však začala nová vláda fungovat až 23. března 1781. Soudní moc federace, ač svázaná velmi úzkými limity svěřených pravomocí, byla v diskutovaném dokumentu definována v devátém článku. Ten stanovil, že Kongres má výhradní pravomoc rozhodovat o „jmenování soudců pro posuzování pirátství a hrdelních zločinů spáchaných na širém moři a o zakládání odvolacích soudů, které s konečnou platností rozhodují ve všech případech záboru, s tím, že žádný člen Kongresu nebude jmenován soudcem, kteréhokoliv ze jmenovaných soudů.“ [18]

Dále stanovil, že Kongres je „posledním odvolacím místem ohledně sporů a rozdílů nyní existujících nebo jež mohou vyvstat mezi dvěma nebo více státy ve věci hranice, soudní příslušnosti nebo z jiného důvodu.“[19] Konečně článek devátý ještě stanovil, že: „Veškeré rozpory týkající se soukromého nároku na půdu z odlišných

---

[17] STEAMER, Robert. *The Supreme Court in Crisis: A History of Conflict* . Amherst, MA : University of Massachusetts Press, 1971. 1. the Legal & Political Genesis of the Supreme Court, s. 15-17.
[18] TINDALL, George; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Dodatky, s. 794-796.
[19] Viz tamtéž.

bezplatných přídělů uplatňovaných u dvou nebo více států (…) se na žádost kterékoli strany podané Kongresu Spojených států rozhodnou s konečnou platností (…).“[20]

Kongres tedy v Článcích konfederace nový národní odvolací soud nevytvořil, ale jak již bylo výše naznačeno, ten původní, ustanovený v roce 1780, pokračoval v rozhodování sporů týkajících se záborů až do roku 1786. Dvě zbývající oblasti celonárodní soudní pravomoci, vycházející z článku devátého, tedy případy pirátství a hrdelních zločinů na širém moři a územní spory, řešily Články konfederace pouze provizorně a ne zcela koncepčně. To se zdá být přirozeným důsledkem nesoudržné, rozvolněné formy konfederativní vlády jako takové. Ve skutečnosti byl rozsah soudních pravomocí Kongresu ve věcech záboru navíc omezován výkladem státních soudů. Ve věcech pirátství byly příslušné soudní orgány vzniklé na základě nařízení Kongresu z roku 1781, čímž byla jejich pravomoc sice jasně vymezena, ale byly obsazeny soudci vrchních soudů příslušných států. V řízení hrála důležitou roli porota na základě procesních pravidel *common law*, propadlý majetek náležel státu. Zasedání soudů se konala ve státních soudních budovách a vězni byli umístěni ve státních věznicích. Kongresem stanovená příslušnost soudů s jasnými federálními pravomocemi tak byla vzápětí paralyzována domovskými státy soudců. V případech hraničních sporů záznamy ukazují, že odvolání ke Kongresu jako k odvolací instanci bylo navrženo v šesti případech. Pouze v jediném případu došlo k samotnému soudnímu sporu, v ostatních byl uzavřen mimosoudní smír. Problém spočíval také v tom, že Kongres nedisponoval výkonným aparátem, který by jeho rozhodnutí jako odvolacího soudního orgánu prosazoval a vymáhal. Byl zcela závislý na orgánech výkonné moci států. Ve většině záležitostí celonárodního zájmu neexistovala soudní ochrana. V mnoha případech od roku 1776 do roku 1787 žádal Kongres státy o podání pomocné ruky, ale autonomní zájmy států se vždy zdály být důležitější než ty národní. Tato až ‚genetická‘ nemohoucnost celého zřízení se velice negativně projevila v mezinárodních vztazích, protože Kongres neměl prakticky možnost zajistit dodržování mezinárodního práva ze strany jednotlivých států. To vedlo ve svém důsledku ke značným ekonomickým ztrátám a podkopání autority nejen nově budovaného zřízení, ale i smyslu jeho

[20] TINDALL, George; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Dodatky, s. 794-796.

existence. Při hodnocení období Článků konfederace (1781-1787) je však třeba říci, že celé období pouze navázalo na předešlý decentralizovaný vývoj. Přestože žádný orgán soudní moci nebyl nadán rozsahem ústřední odvolací pravomoci, kterou v předrevoluční době vykonávaly britské soudy, kontinuita byla zachována pouze prostřednictvím námořních a mezistátních hraničních sporů. Přesto však lze říci, že ani v tomto období neměly státy poslední slovo ve veškerých právních otázkách a že ústřední soudní moc, i když značně oslabena, zde vždy existovala. Z tohoto pohledu byl pravděpodobně nejvýznamnější přínos odvolacího soudu ve sporech o záboru, který v době svojí existence rozhodl o 118 odvoláních proti rozsudkům soudů státních.[21]

Podle významného historika J. Franklina Jamesona nebylo pochyb, že konfederální odvolací soud (*Court of Appeals*) svojí činností přispěl k seznámení veřejnosti s konceptem svrchované federální soudní moci. „Odvolací soud ve věcech záboru může být proto považován nejen za předchůdce, ale i za jednoho z původců Nejvyššího soudu Spojených států.“[22]

Z perspektivy dílčích zkoumání této práce je nástin vývoje v období před vznikem federálního soudnictví, na základě americké ústavy z roku 1787, důležitý v tom, že představuje jasnou linii kontinuity existence soudní autority na severoamerickém kontinentu. Ta překlenula své živelné koloniální počátky, a přes doznívající britskou soudní autoritu a ne zcela jednoznačné konfederativní období, poskytla základ i zkušenosti pro tvorbu a rozvoj nového soudního systému, který přetrvává ve Spojených státech více než dvě stě let.

---

[21] STEAMER, Robert. *The Supreme Court in Crisis: A History of Conflict* . Amherst, MA : University of Massachusetts Press, 1971. 1. the Legal & Political Genesis of the Supreme Court, s. 17-19.
[22] JAMESON, Franklin, et al. *Essays in the constitutional history of the United States* . Cambridge : The Riverside Press, 1889. The Predecessor of the Supreme Court, s. 43-44.

1.3. Specifika vzniku svébytného amerického práva

1.3.1. Vliv anglické právní kultury

Přes mnohostrannost vlivů měla na formování osobitého systému amerického práva nejzásadnější vliv anglická právní kultura. Ta se začíná vytvářet ve středověké Anglii. Dřívější samostatné právní systémy jednotlivých hrabství jsou nahrazovány tzv. právem obecným neboli *common law*, tedy právem platným pro celou Anglii. *Common law* bylo právem, které aplikovaly královské soudy, a to především s cílem potlačit moc jednotlivých lordů. Královští soudci rozhodovali místní spory a snažili se postupovat podle místních obyčejů. Ty, které považovali za dobré a obecněji použitelné, následně aplikovali i na spory v jiných hrabstvích. Touto činností soudci začali sjednocovat anglické právo. Z místních pravidel a obyčejů se stávaly precedenty závazné pro celou Anglii.

Před zahájením řízení u královského soudu bylo nutné získat tzv. *writ*, tedy soudní příkaz k přezkoumání daného případu, který na žádost vydával kancléř. Tento příkaz obsahoval oprávnění žalobce a povinnosti obžalovaného v konkrétní věci. Příkazy k přezkoumání byly jednotně upraveny ve sbírce nazvané *Registers of Writs* a k uplatnění práva bylo nutné přiřadit konkrétní případ právě pod jeden z předepsaných příkazů k přezkoumání. S dalším společenským i hospodářským vývojem však přestávaly rigidní příkazy reflektovat složitost nových právních vztahů. Z tohoto důvodu se v Anglii začal postupně vytvářet systém práva ekvity, v rámci kterého se žalobci obraceli přímo na krále, aby rozhodl jejich spory na základě obecné spravedlnosti. S nárůstem těchto případů přenesl panovník soudcovskou pravomoc na kancléře a následně se vyvinul i samostatný systém zvláštních soudů.

S nárůstem případů se v právu *ekvity* začala prosazovat vázanost dřívějšími soudními rozhodnutími a hlavním právním pramenem se tak stával soudní precedent. Z římského práva původně vzešlé abstraktní morální měřítko pro použitelnost právních norem zaznamenalo v Británii neobvyklou konjunkturu.

Podstatou precedenčního soudnictví je systém rozhodování sporů na základě dřívějších rozhodnutí soudů v případech s analogickou skutkovou podstatou. Přitom se uplatňuje zásada ‚*stare decisis*‘, kdy je soud vázán svým rozhodnutím i pro budoucí případy a zároveň jsou jím vázány i soudy na nižších stupních. Soudce má tak odlišné

postavení od soudců kontinentální právní kultury, neboť se svými rozhodnutími na tvorbě práva podílí.

Prostřednictvím kolonizace si anglické právo našlo cestu i na nový kontinent. Avšak v počátcích kolonizace a vlastně i v dalším vývoji kolonií nelze mluvit o řádné a plné recepci anglického právního řádu. Kolonisté si s sebou přes oceán přinášeli ne zcela přesně ohraničený soubor právních myšlenek a zkušeností, které realizovali podle možností nového prostředí.[23]

Právo v amerických koloniích vznikalo v nejasných konturách, kdy ani sami kolonisté si leckdy nebyli jistí tím, jakým právem se mají jejich vztahy řídit. Navíc jejich individuální zkušenosti, úroveň společenského vědomí a také sociální cíle byly značně rozdílné. Tento fakt nejlépe vystihují slova neznámého Američana: „nikdo není schopen říci, co je zde právem, někteří se domnívají, že se má postupovat podle práva anglického a v případě jeho mezer se má teprve užít práva kolonií, jiní jsou přesvědčeni, že právě právo kolonií má před anglickým přednost a to se použije jen v případě, kdy právo kolonií mlčí.“[24]

„Kolonisté si totiž s sebou přinášejí jen tolik anglického práva, kolik jej lze uplatnit v jejich vlastní situaci. (…) jde například o obecná pravidla týkající se dědictví a ochrany osob. Umělé právní finesy a rozlišení vztahující se na obchodníky s velkým majetkem, policii, státní příjmy, zabezpečení práce úředníků, jurisdikci církevních soudů a řada dalších opatření pro ně nejsou nezbytné a ani jim nevyhovují, a proto nejsou v platnosti.“[25] Anglické právo se tedy uplatňovalo ve své značně zjednodušené podobě a jen v míře korespondující s lokálními podmínkami. Geografické odlišnosti, různý původ kolonistů i jejich náboženská víra vytvářely významné rozdíly ekonomické a sociální, které ovlivnily tvorbu svébytného právního prostředí.

Neprostupné lesy a jen pár splavných řek oblasti Nové Anglie podnítily hospodářské využití a těžbu přírodních zdrojů. Produkty z nich se staly výnosným obchodním artiklem, což umožnilo, aby se tato oblast zapojila do obchodu s cukrem

---

[23] HALL, Kermit. *The Magic Mirror: Law in American History*. New York : Oxford University Press, 1989. Social and Institutional Foundations of Early American Law Origins, s. 11-12.
[24] LINCOLN, Charles . *Revolutionary Movement in Pennsylvania*. Philadephia : University of Pennsylvania, 1901. The Foundation of the Revolutionary Movement, s. 17-18. Dostupné z WWW: <http://www.archive.org/stream/revolutionarymov00linc#page/n3/mode/2up>
[25] SELTENREICH, Radim ; KUKLÍK, Jan. *Dějiny anglo-amerického práva*. Praha : Linde Praha, 2007. William Blackstone o Imperiální ústavě 1765, s. 496.

z oblasti Karibiku, a z města Bostonu se záhy stalo významné centrum transatlantického obchodu. Kolonisté do této oblasti přesídlili převážně z anglického venkova, což se projevilo ve vytváření malých nezávislých osad. V porovnání s mateřskou zemí se v této oblasti výrazně neprosadily větší třídní rozdíly. Puritánská víra místní obyvatele vedla k zasazování se o vytvoření ideálního světa a každý jedinec byl proto povinován účastí na politickém životě společenství.

Daleko rozmanitější etnický mix vznikl ve ‚středoatlantických' koloniích, které od Nové Anglie oddělovala řeka Hudson. Společnost, tvořená přistěhovalci z Německa, Švédska, Holandska a dalších zemí Evropy, nebyla do takové míry svázána striktním puritánským světonázorem a byly pro ni spíše charakteristické příslovečná protestantská pragmatičnost a myšlenkové principy hodnocení jevů z hlediska jejich užitečnosti. Také správa věcí veřejných byla vložena do rukou politiků - profesionálů a angažovanost ostatních se nevyžadovala v takové míře jako v Nové Anglii.

Konečně oblast zálivu Chesapeake a jižní kolonie byly osídleny převážně příslušníky anglické šlechty. Způsob osídlení se značně lišil od Nové Anglie tím, že populace byla rozptýlená v mnoha, od sebe značně vzdálených, plantážích a farmách. Hierarchie společnosti na jednotlivé třídy byla v těchto koloniích nejzřetelnější. Mnoho místních osadníků mělo dřívější zkušenosti s institutem otroctví na cukrových plantážích Karibiku a přeneslo jej i do nových kolonií.

Odlišnosti v právních statutech jednotlivých kolonií vytvořily mozaiku vzájemně kolizních mocenských vlivů a center. Teoreticky vládl nad koloniemi anglický král, ale ve skutečnosti převládala místní autonomie. Některé z kolonií (např. Virginie) byly královské a byly řízeny přímo králem. Ve výsadních koloniích si zástupci pověřené společnosti zachovávali rozsáhlé mocenské pravomoci, stejně tak jako ve vlastnických koloniích jejich vlastník. Následná snaha anglického panovníka vnutit koloniím systém organizace imperiální moci se stala jednou z příčin americké revoluce a vzniku Prohlášení nezávislosti.[26]

Anglická koloniální administrativa na americkém kontinentě příliš populární nebyla a ani se příliš nerozšiřovala. Důvodů bylo nesporně vícero. Jedním z nich však byla různorodost koloniální struktury jak náboženská, etnická, podnikatelská, tak

---

[26] HALL, Kermit. *The Magic Mirror: Law in American History*. New York : Oxford University Press, 1989. Social and Institutional Foundations of Early American Law Origins, s. 11-12.

v nejširším slova smyslu kulturní. Kromě toho také dynamika vývoje prostým osídlováním divoké země počínaje, přes vznik regulérního obchodu a utváření náboženských obcí a dále přes živelně se tvořící samosprávu v rostoucích koloniálních městech až po budování základů infrastruktury, školství a třeba poštovního spojení – a to vše – za neustávajícího zvyšování počtu obyvatel jak v Americe narozených, tak neustále z Evropy přibývajících – vytvořilo situaci, na níž anglická administrativa (pozvolna se vyvíjející po celý středověk) nebyla schopna pružně reagovat. Navíc kolonisté spatřovali ve všech jejích aspektech nebezpečí konfliktu se svými zájmy.

Proto se anglická vláda stále více zaměřovala především na koloniální obchod. A to nejen kvůli holandské, španělské a francouzské konkurenci, nýbrž proto, že kolonie postupně dovážely, ale také z vlastní produkce exportovaly stále větší objemy zboží. Navigačními zákony se Anglie snažila připoutat koloniální obchodní systém k ekonomickým potřebám mateřské země.

Na začátku druhé poloviny 17. století další zákony začaly přikazovat, že většina dováženého i vyváženého zboží se musí dopravit nejdříve do Anglie, tam zaplatit clo a pak teprve znovu vyplout do kolonií nebo jiných evropských zemí. To mělo Anglii nejen zajišťovat přímé finanční příjmy, nýbrž i další profit z toho, že Anglie se měla stát střediskem celého zámořského obchodu. Snaha o tuto centralizaci obchodu se stala trvalým zdrojem napětí mezi kolonisty a mateřskou zemí. Ačkoliv se stále právní uspořádání v koloniích vyvíjelo živelně bez zvláštního plánu a dozoru britské koruny, do začátku 80. let 17. století do všech kolonií dorazili britští celníci, aby důsledněji hájili ekonomické zájmy britského království.

Začalo dlouhé období nedůvěry, opatrnosti, kompromisů a často neřešených sporů, které byly vším jiným než produktivní spoluprací. Ani kolonie, ani správa dosazená z Anglie nechtěly ustoupit. Napětí se různě stupňovalo, až vyvrcholilo v posledním desetiletí před vyhlášením nezávislosti v zákonu o kolkovném (*The Stamp Act*,1765). Ten měl mimo jiné skoncovat s neustále zanedbávanou vymahatelností navigačních zákonů. Kromě objektivních faktorů, pro které nestačila anglická správa obsáhnout ekonomický život kolonií, se setkávala rovněž s mnoha těžko překonatelnými subjektivními vlivy: sociální napětí v původních náboženských komunitách, korupce a veliký rozptyl zájmů jednotlivých kolonií i kolonistů a také už zmíněný etnický aspekt, na jehož různorodost a dynamický projev také nebyla britská

koruna připravena.

Specifika amerického práva nutně musely zmíněné faktory také ovlivňovat. Domnívám se však, že rozhodující ani zdaleka nebyl pouhý etnický ‚tavící kotel', z něhož vznikal nový národ. Myslím, že rozhodující byl především tavící kotel pestrých společenských zájmů, odvěkých lidských tužeb po svobodě, toleranci a štěstí, jakož i touha po lepším ekonomickém zajištění, bohatství a spravedlivé společnosti, což spolu s různorodou vírou a novými možnostmi uplatnění dalo vzniknout v této práci již opakovaně zmíněnému ‚americkému snu'. Ten, i když určitě ani zdaleka ne v první řadě, nalézal svůj odraz i v nově se formujícím právním systému.

1.3.2. Odlišnosti amerického práva

Díky naznačeným různorodým vlivům a odlišným podmínkám jednotlivých kolonií vzniká nakonec v podstatě třináct samostatných právních řádů, které každý svým způsobem čerpají a vycházejí z importované anglické právní tradice. Výsledkem proto byl bohatě strukturovaný systém právních řádů, které byly ovšem vybudovány na stejném principu. To umožnilo přes všechny jejich odlišnosti také jejich budoucí opětovné sblížení, které se ovšem už od původního anglického vzoru v podstatných směrech lišilo.

Vlastní specifika amerického práva spočívají v několika základních skutečnostech. Za prvé je to tradice psaného práva. Již na počátku kolonizace se objevují psané právní prameny. Vysvětlení musíme především spatřovat v rozdílném stupni vývoje společnosti a právní kultury koloniích a v Anglii. „V poměrně chaotické situaci, kdy bylo obtížné uvést konkrétní precedent v obecnou známost, to bylo právě zákonné právo, které zajišťovalo potřebnou jednotu právního řádu a tím i princip právní jistoty."[27]

Na základě tohoto vývoje přestává být obyčej pramenem práva a hlavní roli pramenů získávají psané zákony[28] a soudní precedenty. Soud není vázán svými

---

[27] SELTENREICH, Radim ; KUKLÍK, Jan. *Dějiny anglo-amerického práva*. Praha : Linde Praha, 2007. Právní dějiny anglických kolonií v Severní Americe, s. 356.
[28] Ústava, zákony a akty výkonné moci.

rozhodnutími, ale pouze rozsudky instančně vyšších soudů.[29] Nižší instance se na základě už zmíněné zásady *stare decisis* řídí těmito rozsudky do té doby, než verdiktem vyššího soudu nevznikne jiné rozhodnutí, a to z důvodů přesvědčivých změn okolností. Precedenty jsou tak vytvářeny především v odvolacích stupních soudní soustavy, kde privilegovaná pozice náleží soudům nejvyšším. Ty nejsou povinny vlastní rozhodnutí respektovat. Pro zajištění právní jistoty je však důležité, aby se tak nedělo svévolně, ale jen po splnění určitých podmínek, které nedovolují aplikaci dřívějšího rozhodnutí.[30]

Další odlišnost amerického práva od anglického vychází ze skutečnosti, že se jednotlivé kolonie nakonec staly státy federace. Tamější právní řád je z toho důvodu dělen v rámci příslovečné dvoukolejnosti na federální právní řád a právní řády jednotlivých států. Jako pomyslná výhybka mezi nimi slouží desátý dodatek ústavy, který uvádí: „Práva, která ústava výslovně nepřiznává Unii ani je nevylučuje z pravomoci států, náležejí jednotlivým státům nebo lidu.“[31] Práva států jsou tedy ústavou vymezena negativně v rámci tzv. zbytkových pravomocí. Pravomoci federace jsou naopak definovány jejich pozitivním výčtem v osmém oddílu prvního článku ústavy. V případě, že se množiny pravomocí států a federace protnou, hovoří se o tzv. společných pravomocech. Ústava v článku šestém stanovuje, že pokud si zákony jednotlivých legislativních úrovní konkurují, má přednost zákon federální. Státy jsou oprávněny přijímat právní předpisy v rámci kompetencí federální vlády, ale nesmí odporovat normám federálního práva. Jejich právní řády jsou si rovnocenné a v případě jejich konfliktu se použije práva kolizního.

Z delegovaných pravomocí vyplývají další, odvozené, textem ústavy výslovně neupravené pravomoci. Právě tyto tzv. vyplývající pravomoci se staly kamenem úrazu při ratifikaci ústavy. Její odpůrci byli přesvědčeni, že nejednoznačnost některých ústavních ustanovení bude mít za následek nadměrnou koncentraci moci v rukou ústřední vlády. Zastánci ústavy popírali, že by k řečenému mělo dojít, neboť interpretace ústavního textu bude zásadně velmi striktní a doslovná a souhlasili se svými odpůrci, že pokud není pravomoc federální vlády ústavou stanovená jasně

---

[29] BOGUSZAK, Jiří ; ČAPEK, Jiří ; GERLOCH, Aleš . *Teorie práva*. Praha : Eurolex Bohemia, 2001., s. 54-55.
[30] Změna právních principů, relevantních skutečností, nemožnost použití normy v praxi.
[31] TINDALL, George; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Dodatky, s. 806.

a přesně, nebude na ní přenesena a pravomoci se tak nebudou zužovat v neprospěch jednotlivých států. I přes toto ujištění proces rozšiřování federálních pravomocí započal téměř okamžitě po ratifikaci ústavy a jednu z předních rolí v něm brzy, prakticky 15 let po ratifikaci ústavy, sehrál Nejvyšší soud USA a jeho předseda John Marshall.[32]

[32] IRELAND, Robert . The Age of Strict Construction: A History of the Growth of Federal Power, 1789-1861. *Journal of Southern History*. 2009, Volume: 75. Issue: 2, s. 431.

2. Vznik a přijetí americké ústavy, role federálního soudnictví

2.1. Vývoj a aplikace systému dělby moci v ústavách jednotlivých amerických států a v rámci konfederativního zřízení

Pro postavení a roli Nejvyššího soudu USA, v rámci ústavněprávního zřízení na základě americké ústavy z roku 1787, je stěžejní princip dělby moci a vzájemných kontrolních mechanismů mezi jejími jednotlivými složkami. S ohledem na pozdější znění americké ústavy je zajímavé, do jaké míry a v jakých podobách se toto projevovalo v ústavních uspořádáních jednotlivých amerických států vybudovaných na základě nových základních dokumentů.

Generace americké revoluce se s těmito idejemi částečně seznámila i v teoretické rovině mimo jiné díky dílu Duch zákonů Charlese de Montesquieu. Jeho učení o dělbě moci vycházelo z přesvědčení, že státní moc se skládá ze tří funkčních složek, které označil jako zákonodárnou, výkonnou a soudní. Pro dosažení svobody v takovém státě pak podle něho bylo zásadní, aby každá z těchto složek byla svěřena samostatným a na sobě nezávislým orgánům. Soustředění státní moci pouze v rámci jednoho mocenského centra nevyhnutelně vedlo, podle jeho učení, k omezení občanských práv a následně k nastolení tyranie. „Není svobody, jestliže táž osoba nebo týž úřad spojuje ve svých rukou moc zákonodárnou a moc výkonnou. Není svobody, jestliže není moc soudní oddělena od moci zákonodárné a výkonné (…) Všechno by bylo ztraceno, kdyby týž člověk nebo týž sbor předních občanů, ať už ze šlechticů, ať už z lidu, měl v ruce trojí moc, totiž moc dávat zákony, moc vykonávat usnesení veřejná a moc soudit zločiny nebo spory jednotlivců.“[33] Pro jednotlivé oddělené složky moci je důležité, aby byla zajištěna jejich nezávislost. Ta má vyplývat z jejich vlastních a vzájemně oddělených pravomocí, jejichž případný konflikt může vést ve svém důsledku k zajištění mocenské rovnováhy a především k zabránění uchvácení moci nebo její významné části některou z těchto jednotlivých složek.

Zdroje, mezi něž můžeme zařadit výše uvedené dílo, náleží k odkazu evropských myslitelů, kteří dokázali ovlivňovat ideje i praktickou činnost stále bojovněji naladěných amerických kolonistů. Ti však zákonitě museli zohledňovat především

---

[33] MONTESQUIEU, Charles. *O duchu zákonů*. Dobrá voda : Aleš Čeněk, 2003., s. 190.

vlastní koloniální tradici, protože i když byla ‚historicky' krátká, o to více nesla elán, odhodlání a stále více i revoluční patos, který inspiroval a rozvíjel politické myšlení. Jakkoli byla jeho východiska různorodá a úsilí o konkrétní formulace cílů často postrádalo potřebnou shodu, přeci jen se začaly rýsovat první oblasti, v nichž i přes často kontroverzní diskuse postupně převládaly sjednocující pohledy na rodící se základy nové politické moci. Kolonisté nepochybně předpokládali, že jedním ze základních východisek jakkoli strukturované budoucí státní moci musí být jejich tradiční práva a svobody, jak osobní, tak společenské. Rovněž o vysokém stupni demokratické samosprávy soudili, že zůstane v základech budoucího společenského uspořádání, které se bude opírat o přirozenou spravedlnost a autoritu boží vůle.

Tato praktická a generacemi vcelku pozitivně prověřená zkušenost z ‚autentické americké situace' však měla pro většinu lidí bez ohledu na jejich náboženskou konfesi, etnický a koloniální původ, sociální zázemí a společenský status jedno společné sdílení, velké negativum: malou, právně nevyjasněnou, těžko uchopitelnou a hlavně neefektivní možnost kontroly vládní moci. Ta zůstávala v přeneseném i faktickém slova smyslu za oceánem, pro kolonisty nepřekonatelným. Naopak britská královská moc disponovala dostatečným počtem vládních úředníků, kteří v koloniích prosazovali její vládní nařízení a zákony, na jejichž vznik však neměli obyvatelé kolonií žádný vliv. Tak se museli podřizovat nevýhodným obchodním omezením, clům a daním, ale také zákonům, které přímo chránily britskou korunu a omezovaly prakticky jakoukoli kontrolu výkonu její moci.

Proto je celkem nasnadě, že při všech úvahách o budoucím posílení vlastního spravování svých kolonií vždycky začaly převažovat nejprve požadavky efektivní kontroly vládní moci, ať už se měla formovat jakkoli. V každém případě je zřejmé, že sofistikovanější úvahy o podmínkách skutečné dělby moci zákonodárné, výkonné a soudní a také o jejich vzájemných vtazích vyrůstaly znovu až z platformy její dílčí i celkové kontroly. Bez nadsázky lze říci, že v základech dělby moci nově se rodící republiky stála kontrola, jak vzájemná mezi jejími jednotlivými složkami, tak celková, dohlížející na její celkový růst.

V květnu 1776 vydal Druhý kontinentální kongres rezoluce, ve kterých nařídil

zákaz „(…) výkonu jakékoli formy autority britské koruny“[34] a naléhal, aby „(…) veškerá státní moc byla uplatňována na základě autority lidu.“[35] Kongres v rezolucích doporučil koloniím vytvoření nových vlád, které měly zajistit zejména bezpečnost svých obyvatel. Potřeba převzetí moci novými vládními orgány nastala akutně s odchodem britského královského mocenského aparátu. Provinční kongresy a shromáždění po vyhnání loajalistů začaly fungovat jako „revoluční orgány, avšak bez jakékoli právní základny pro výkon moci.“[36] Zkušenosti s nepsanou britskou ústavou, obecné přijetí principů společenské smlouvy a suverenity lidu vedly k nastartování procesu, v němž docházelo k vytvoření nových ústavních dokumentů.

Tvůrci nových ústav byli kromě vytváření mechanismu kontroly také až posedlí myšlenkou, že by některá ze složek moci mohla být schopna na sebe koncentrovat většinu státní moci, a tak narušit svobodný demokratický proces. Na druhou stranu se projevovala jejich nedůvěra k výkonné moci, která, jak byli přesvědčeni, byla zneužívaná za dob britské nadvlády. To samé platilo také o averzi vůči moci soudní po zkušenostech s královskými soudci, jež je odsuzovali pro porušení anglického práva. I z tohoto důvodu většina států spoléhala ve svých nových ústavách na silnou zákonodárnou moc. Jejich víra v zákonodárství vycházela z přesvědčení, že volení zástupci, kteří mohou být nahrazeni v pravidelně se opakujících volbách, budou nejlépe reprezentovat vůli lidu a zajistí ochranu suverenity jeho moci.

Příklady preferované úpravy nadvlády zákonodárné moci lze nalézt v jednotlivých státních ústavách. Mnohé státy sice počítaly s vytvořením výkonné moci, ale ponechávaly ji závislou na moci zákonodárné. Ústava Pensylvánie šla ještě dál a zbavila se zcela úřadu guvernéra, který nahradila kolegiálním sborem, na jehož složení měl zásadní vliv všemocný jednokomorový zákonodárný sbor. V jiných státech byli guvernéři jmenováni pouze na dobu jednoho roku a zákonodárný sbor rozhodoval o jejich případném odvolání. Ve většině států byli guvernéři téměř zcela vyloučeni z legislativního procesu a v žádném státě neměl guvernér absolutní právo veta. V některých sice mohl veto použít, ale zákonodárný sbor jej mohl znovu přehlasovat

---

[34] *Journals of the Continental Congress* [online], 1776 [cit. 2011-08-10]. : Resolution and Preface of May 10-15, 1776, Dostupné z WWW: < http://ocw.mit.edu/courses/history/21h-001-how-to-stage-a-revolution-fall-2007/readings/cc_resolution.pdf >

[35] Viz tamtéž

[36] TINDALL, George; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Americká revoluce, s. 110.

a tím mohl dosáhnout přijetí zákona. Také soudnictví bylo kontrolováno ze strany zákonodárců, a to především stanovením délky funkčního období a výší odměn pro soudce. Je třeba ovšem i připomenout, že tyto nové ústavy a především ty, které byly přijaté v období 1776-1777, trpěly závažnými nedostatky, jež si vyžádaly následnou revizi. Tak tomu bylo například s ústavami států New Hampshire a Jižní Karolíny, které byly přijaty v lednu 1776, tedy šest měsíců před vyhlášením nezávislosti, a byly koncipovány jako dočasné instrumenty, které by se staly obsoletními v případě nalezení nové shody kolonií s Velkou Británií.[37]

V porovnání s budoucí americkou ústavou trpěly tyto ústavní projekty několika zásadními vadami. Především selhaly, s výjimkou ústavy státu Massachusetts, ve vytvoření adekvátního systému dělby moci. Většina z nich sice vytvořila tři oddělené větve státní moci, ale při snaze o jejich přesné ohraničení zůstaly opomenuty jejich vzájemné brzdy a protiváhy. Výsledkem bylo, že se politická moc soustřeďovala v rukách zákonodárných sborů. Zákonitě pak docházelo k excesům svévolného rozhodování, obcházení ostatních složek moci a k útlaku menšin. Tuto koncentraci státní moci v rukách lidového shromáždění podrobil kritice i Jefferson, který se ve svých Poznámkách ke státu Virginie (1784) vyjadřuje v tom smyslu, že takové zřízení je „ (…) přesnou definicí despotické vlády a nic na tom nemění fakt, že tato moc není držena v jedněch rukou, ale v jejich větším množství. 173 despotů může jistě utlačovat stejně dobře jako jediný.“[38]

Jak již bylo výše naznačeno, dalším selháním prvních ústav, s výjimkou newyorské, byla absence nezávislé, dostatečně silné exekutivy. První ústavy se proto nebyly schopny bránit útokům ze strany zákonodárného sboru. Výtku vůči novým ústavám také představuje fakt, že neobsahovaly ustanovení o své pozici jako nejvyššího pramene práva. I to byl jeden z problémů nadvlády zákonodárných sborů v tomto období, neboť se obecně předpokládalo, že zákonodárci jsou jedinými soudci svých ústavou daných pravomocí. Je příznačné, že rovněž velmi málo lidí bylo přesvědčeno,že

---

[37] ATHERTON, Herbert, et al. *We The People*. Calabasas, CA : Center for Civic Education, 1996., s. 48-51.

[38] JEFFERSON, Thomas . *Notes on the State of Virginia*. London : John Stockdale, 1787. Query XIII, s. 195.

by státní soudy měly mít pravomoc rozhodovat o ústavnosti legislativních aktů.[39]

Na druhou stranu některé z těchto aktů později sloužily jako důležitý inspirativní zdroj Filadelfskému ústavodárnému shromáždění. Ústava státu Maryland zaváděla nepřímé volby do horní komory kongresu. Newyorská ústava jako první upravovala volbu guvernéra formou lidového hlasování a poskytovala výkonné moci i odpovídající rozsah pravomocí a potřebnou nezávislost. Položila tak základy pozdější koncepce silného postavení prezidenta v americké ústavě. Konečně massachusettská ústava přišla s modelem dělby moci a systémem brzd a protivah, nejvíce podobným tomu, který tvůrci ústavy použili ve svém návrhu v roce 1787.

Tyto ústavy však nespoléhaly pouze na dělbu moci jako jediný nástroj ochrany občanských práv a svobod, ale povětšinou obsahovaly i jejich katalog. Američané koloniální doby, po zkušenostech s porušováním občanských a politických práv ze strany britské moci[40], přikládali garancím základních práv velkou váhu. 2. června 1776 se stát Virginia stal prvním, který přijal deklaraci práv. Stalo se tak skoro jeden měsíc před vyhlášením nezávislosti kolonií. Byl to nejen stimul pro ostatní kolonie, aby hlasovaly pro nezávislost, ale i předloha pro další státy při tvorbě svých katalogů základních práv a svobod. Inspirační prameny Virginské deklarace práv, jejímž autorem byl George Mason, který později odporoval přijetí americké ústavy právě z důvodů absence takovéto listiny, lze vysledovat až k dokumentům jako *Magna Charta Libertatum*, Prosba o právo (*Petition of Rights*) a anglická Listina práv. Obsahovaly dnes již tradiční požadavky práva být souzen porotou, ochranu před vynucením výpovědi ve svůj neprospěch, zákaz krutých a nelidských trestů, povinný souhlas soudu k domovním prohlídkám, svobodu tisku a podřízení ozbrojených sil civilní moci.[41]

Většina států přijala deklarace práv podobné té virginské. V jiných státech byly tyto garance upraveny v samotném textu ústavy. Tyto deklarace, které čerpají náměty z učení Lockea a dalších politických filozofů a z anglické ústavní tradice jsou povětšinou uvedeny prohlášením o přirozených právech, svrchovanosti lidu a smyslu

---

[39] MCCLELLAN, James. *Liberty, Order, and Justice*. Indianapolis : Liberty Fund, 2000. The First State Constitutions (1776-1783), s. 116-122. Dostupné z WWW: <http://files.libertyfund.org/files/679/McClellan_0088_EBk_v5.pdf>.

[40] Ubytovací zákon (1765) a porušení Petition of Rights,Zákon o kolkovném (1765) porušující zásadu „zádného zdanění bez zastoupení, Deklarační zákon (1766) porušení nepsané britské ústavy a další.

[41] MCCLELLAN, James. *Liberty, Order, and Justice*. Indianapolis : Liberty Fund, 2000. The First State Constitutions (1776-1783), s. 121. Dostupné z WWW: <http://files.libertyfund.org/files/679/McClellan_0088_EBk_v5.pdf>.

vlády. Tím se spíše podobaly Deklaraci nezávislosti než později přijaté Listině práv. Byly totiž vytvořeny jako preambule státních ústav, jejichž úkolem bylo položit morální a myšlenkové základy nově nabyté státní moci. Jejich autoři se před zbytkem světa pokoušeli ospravedlnit svoje ozbrojené povstání při obraně svých práv a svobod. Naproti tomu Listina práv Spojených států byla vytvořena až po získání nezávislosti, po přijetí ústavy a po mezinárodním uznání nové národní vlády a nebylo tak potřeba znovu vysvětlovat důvody boje za nezávislost. Proto je pozdější Listina práv katalogem konkrétních lidských práv, které občany chrání před již konstituovanou silnou federální vládou.[42]

Po vyhlášení nezávislosti se ovšem pozornost Američanů neupírala jen na vytvoření mocenských zřízení jednotlivých států, ale zaměřila se také na vytvoření celonárodní vlády, která by organizovala vztahy mezi státy navzájem a také by mohla sjednocovat oblasti mezinárodní a obchodní politiky. Banjamin Franklin navrhl zřízení ústřední koloniální vlády již v roce 1754 a tento svůj návrh prezentoval Druhému kontinentálnímu kongresu v červenci roku 1775. Podobných návrhů existovalo více, avšak v období boje o nezávislost byla celá řada aktuálnějších problémů. Virginský politik Richard Henry Lee 6. června 1776 předložil Kontinentálnímu kongresu soubor návrhů, které jednak řešily nezávislost kolonií, jednak vytvoření národní vlády. Tyto návrhy se staly základem jak pro vyhlášení nezávislosti, tak i pro následné přijetí nového ústavního dokumentu. Před tím se však Kontinentální kongres i státy samotné musely vyrovnat se dvěma podstatnými problémy.

Prvním z nich byl ‚pověstný' strach z vytvoření příliš silné ústřední vlády a druhým obava, že v takové vládě budou mít silnější pozici velké státy, jako například New York a Virginie, než malé, které se ocitnou v jejich závislosti. Po válce s Velkou Británií se kolonie staly v podstatě samostatnými zeměmi se svými vlastními ústavami a vládou. Státy byly pro jejich obyvatele domovem, kde mohli politický vývoj přímo ovlivnit v místních volbách. Státní moc byla blízko lidí a ti se na ní mohli různými způsoby účastnit a efektivně ji kontrolovat. Američané byli přesvědčeni, že oprese

---

[42] KRUMAN, Marc. *Between Authority & Liberty*. Chapel Hill, NC : University of North Carolina Press, 1997. The Compact of the Whole People and the Limitation of All Legislative and Executive Power Declarations of Rights and Constitutions, s. 40.

jejich práva na zastoupení ve vládě za dob britské nadvlády pramenila právě, jak už bylo naznačeno, z existence příliš vzdálené silné centrální vlády. Vycházeli tedy z toho, že vláda věcí veřejných má být vykonávána co nejblíže lidu, který zastupuje. Mimo jiné i proto, aby lidé kontrolou mohli zajistit ochranu svých práv. Konečně i díky studiu historie a politické filozofie byli přesvědčeni, že vláda republiky může uspět pouze v malých komunitách, ve společenstvích, kde lidé žijí spolu, sdílejí společné zkušenosti a mají podobné myšlenky a názory, které mohou tříbit v přímé a produktivní diskusi.

Z mnoha podobných důvodů pak logicky došlo k vytvoření slabé celonárodní vlády. Články konfederace stanovily ve svém druhém článku, že každý stát si zachovává svoji suverenitu, soudní pravomoci a práva, která nebyla výslovně delegována centrální vládě.[43] „Protože si státy zachovaly svoji suverenitu, články (konfederace) neobsahovaly žádné ustanovení o výkonné ani soudní složce moci, veškeré tyto funkce byly koncentrovány v zákonodárném sboru. Dělba moci nebyla považována za nutnou, poněvadž konfederace byla v tomto smyslu nadána jen velmi slabými pravomocemi.“[44]

Výkonná moc byla zajišťována rozličnými komisemi Kongresu. Ty si vzájemně konkurovaly a vzhledem k tomu, že jich v jednu dobu bylo až devadesát devět, nemohlo dojít k artikulaci silné a jednotné vůle výkonné moci.[45] S tím souvisela samozřejmě též situace v konfederativním soudnictví. Řešení druhého dříve naznačeného problému, který komplikoval přijetí nového ústavního dokumentu, bylo nalezení kompromisu z hlediska síly zastoupení jednotlivých států při hlasování v zákonodárném sboru. Nakonec byl prosazen systém rovnosti váhy hlasů státu bez ohledu na velikost jejich populace.

Shrnutím výše uvedeného můžeme konstatovat, že obavy Američanů ze silné ústřední vlády vyústily naopak ve vytvoření vlády s velmi omezenými pravomocemi a potažmo se slabými výkonnými možnostmi tyto pravomoci uplatňovat. V takto koncipovaném systému se odráželo základní přesvědčení Američanů, že moc, která

---

[43] TINDALL, George; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Dodatky, s. 792.
[44] MCCLELLAN, James. *Liberty, Order, and Justice*. Indianapolis : Liberty Fund, 2000. The First State Constitutions (1776-1783), s. 127. Dostupné z WWW: <http://files.libertyfund.org/files/679/McClellan_0088_EBk_v5.pdf>.
[45] MCCLELLAN, James. *Liberty, Order, and Justice*. Indianapolis : Liberty Fund, 2000. The First State Constitutions (1776-1783), s. 127. Dostupné z WWW: <http://files.libertyfund.org/files/679/McClellan_0088_EBk_v5.pdf>.

neexistuje, nemůže být ani zneužita. Limity této úpravy se však ukázaly záhy. Neschopnost Kongresu získat finanční prostředky, regulovat obchod mezi státy a neschopnost plnění mezinárodních závazků vedly k velkým ekonomickým potížím nejen centrální vlády, ale především vlád jednotlivých států. Snad za největší problém byla považována neschopnost států chránit soukromý majetek. V zákonodárných sborech se vytvářely frakce, které usilovaly pouze o dosažení vlastních cílů a úmyslně prosazovaly zákony pro naplnění vlastních výhod. Tak například docházelo k anulování pohledávek loajalistů, konfiskaci jejich majetku a vydávání nekrytých inflačních bankovek.

I přes významné úspěchy, jako bylo konečné vítězství nad Velkou Británií, dosažení uznání existence Spojených států v rámci mezinárodního společenství a přijetí Severozápadního nařízení[46], rozčarování z vlády období Článků konfederace stále rostlo. Z tohoto důvodu byla podniknuta řada kroků, které vyvrcholily svoláním národního shromáždění do Filadelfie k projednání možnosti změny ústavního dokumentu. Delegáti států účastnících se shromáždění byli zmocněni pouze k revizi Článků konfederace, a ne k vytvoření nové ústavy. Což bylo přesně to, co nakonec učinili.

[46] Northwest Ordinance (1787) vymezilo Severozápadní teritorium a stanovilo plán jeho správy.

2.2. Ústavodárné shromáždění, formulace 3. článku ústavy USA

Ústavodárné shromáždění se sešlo 25. května ve Filadelfii. George Washington byl jednomyslně zvolen jeho předsedou. Delegáti jednotlivých států se záhy shodli na ignorování svých původních instrukcí pro novelizaci Článků konfederace. Většina z nich začala přemýšlet ve prospěch vytvoření zcela nového ústavního dokumentu. Následně byla přijata organizační pravidla zasedání, která především spočívala v jeho neveřejnosti a zákazu referování o probíhajícím jednání. Tato pravidla byla přijata proto, aby bylo zajištěno co nejsvobodnější prostředí pro výměnu názorů bez vlivu vnějšího světa. Zároveň byli delegáti přesvědčeni, že nový dokument bude mít tak větší naději na ratifikaci, pokud veřejnost nebude seznámena s průběhem debat, které vedly k jeho konečné podobě.[47]

Jedním z delegátů, kteří soudili, že nedostatky Článků konfederace jsou tak závažné, že je potřeba vytvořit zcela nový dokument, byl i zástupce virginské delegace James Madison. Ten dorazil na shromáždění s již vypracovaným návrhem, jež byl založen na základní premise vytvoření silné federální vlády. Na rozdíl od stávající situace by taková vláda, podle něho, měla mít pravomoc vytvářet a prosazovat své vlastní zákony a sama získávat prostředky na své fungování prostřednictvím federálních daní. V takovém systému by každý občan byl subjektem jak své státní, tak i federální moci. Madisonův, neboli tzv. virginský plán, doporučoval rozdělit státní moc mezi tradiční složky s tím, že moc zákonodárná by měla nejsilnější postavení. Národní zákonodárný sbor, Kongres, měl mít dvě komory. Sněmovnu reprezentantů, do které by volili své zástupce přímo občané jednotlivých států, a Senát, který by byl obsazen zástupci zvolenými Sněmovnou reprezentantů z kandidátů navržených zastupitelskými sbory jednotlivých států. Počet zastupitelů z konkrétního státu by se v obou komorách určil podle jeho počtu obyvatel i výše jeho příspěvků do národní pokladny.[48] Tento systém poměrného zastoupení by samozřejmě znamenal, že státy s větší populací by měly více zástupců v ústřední vládě než státy menší. Proto tento návrh vzbudil vzrušenou debatu, neboť malé státy logicky usilovaly o rovné zastoupení, které by jim

---

[47] TINDALL, George ; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Vytváření federální unie, s. 126-131.
[48] MADISON, James. *Virginia Plan*, 1787. Dostupné z WWW: <http://avalon.law.yale.edu/18th_century/vatexta.asp>.

poskytovalo ochranu proti dominanci větších států.

V polovině června, teprve po třech týdnech jednání, tento rozpor přerostl v krizi, která ohrožovala další průběh shromáždění. Zástupci malých států proto přišli s vlastním návrhem, pro který se vžil název ‚newjerseyský'. Z obavy, aby nevytvořili ústřední vládu, ve které by měli pouze omezenou moc, navrhli, aby moc zákonodárná byla reprezentována pouze jedinou komorou. Sice s rozšířenými pravomocemi, ale obsazenou na základě rovného zastoupení. Tento návrh byl však záhy odmítnut, protože kopíroval v mnoha ohledech zřízení již existující. Po několika týdnech projednávání Madisonova plánu byla většina delegátů přesvědčena o nutnosti vytvoření silné centrální vlády. Delegáti rovněž soudili, že dvousložkový systém bude zárukou ochrany práv a svobod i tím, jak bude vznikat třecí plocha mezi oběma komorami. K vyřešení základního sporu byla vytvořena komise, která představila později přijatý návrh, jenž představoval kompromis přijatelný pro malé i velké státy. V tomto návrhu byla Sněmovna reprezentantů obsazena na základě poměrného zastoupení a Senát na základě zastoupení rovného. Sněmovna měla výlučnou pravomoc přijímat veškeré zákony týkající se federálních příjmů a výdajů s tím, že vždy bylo potřeba rozhodnutí Sněmovny stvrdit souhlasem Senátu.

Při vytváření návrhu ústavy se dále delegáti zabývali plánem vytvoření výkonné moci. I když existovaly hlasy, které volaly po pluralitní exekutivě, která by podle nich stejně jako dvoukomorový kongres lépe bránila zneužití moci. Nakonec se však většina přiklonila k vytvoření pouze jedné čelní funkce. Opatření bránící zneužití moci bylo vytvořeno systémem protivážných pravomocí Kongresu a výkonné moci reprezentované prezidentem. Ten mohl, na základě ústavy, zákony Kongresu vetovat, ale Kongres zase mohl jeho veto přehlasovat dvoutřetinovou většinou v obou komorách. Pravomoc jmenovat úředníky a federální soudce byla dělena tím způsobem, že prezident mohl konkrétní osobu jmenovat, ale pouze se souhlasem Senátu. Celkově se však funkce prezidenta vnějškově nejvíce podobala monarchistické postavě krále. Také jeho pravomoci, i když podmiňované souhlasem Kongresu, připomínaly královský majestát. Souhlas ústavodárného shromáždění s těmito aspekty byl přece jen poněkud překvapivý, protože opačnou inspiraci v tomto směru nabízely zkušenosti s pravomocemi guvernérů, které byly obvykle mnohem omezenější.

Opatření proti korupci ztělesňuje ustanovení, které zakazovalo členům Kongresu

zastávání jiných federálních funkcí. Také pravomoc uzavírat mezinárodní smlouvy byla v návrhu dělená. Prezident měl pravomoc takovou smlouvu uzavřít, ale následně ji musela ratifikovat alespoň dvoutřetinová většina Senátu. I když byl prezident vrchním velitelem ozbrojených sil, jedině Kongres měl pravomoc vyhlásit válku. Přestože druhý článek ústavy, týkající se výkonné moci, upravuje několik důležitých pravomocí, je v porovnání s článkem o zákonodárné moci vcelku stručný a výkonnou moc přímo nedefinuje. Ústavodárci sice měli zkušenost s výkonnou mocí na státní úrovni, ale nebyli si jisti její federální podobou. Z toho důvodu byla řada rozhodnutí přenechána až na zákonné akty budoucího Kongresu. Všeobecný předpoklad, že se George Washington stane prvním prezidentem, byl zároveň nepsanou zárukou, že dojde k vyplnění ‚bílých míst' ústavy a že se vytvoří příklad, který bude v budoucnu následován dalšími prezidenty.[49]

Triumvirát národní působnosti nové vládní moci musel být ještě doplněn o systém rozhodování sporů na základě federálních zákonů. Tento úkol mohl být přenechán státním soudům, ale tím by pravděpodobně došlo k různým výkladům národního práva, lišícím se stát od státu. Aby se zamezilo tříštění v pojetí národního práva, a naopak, aby se začalo dosahovat jednotnosti jeho výkladu, cítili ústavodárci potřebu vytvoření národního systému soudnictví. Úprava federálního soudnictví nevyvolávala tak rozporuplné reakce, jako tomu bylo v debatách o ostatních dvou složkách státní moci. Mnozí z delegátů byli právníky, a tak povětšinou měli jasnou představu, jak by národní soudnictví mělo být organizováno a jakými pravomocemi by mělo být nadáno. Vytvořili Nejvyšší soud jako vrchol hierarchie federální soudní moci a zároveň pověřili budoucí Kongres vytvořením nižších federálních soudů. Z důvodů ochrany soudců Nejvyššího soudu před politickým nátlakem měli být soudci jmenováni prezidentem, avšak po doporučení a souhlasu Senátu. Jmenování bylo navíc podmíněno jejich ‚dobrým chováním', to zároveň znamenalo, že nemohli být odvoláni, aniž by byli usvědčeni z trestných činů úplatkářství, vlastizrady nebo jiných těžkých zločinů. Shoda panovala i ohledně pravomocí federálního soudnictví. Pravomoci Nejvyššího soudu dělil návrh ústavy na původní, tedy ty, kde soud rozhodoval v prvním stupni a dále na odvozené neboli ty případy, kdy Nejvyšší soud vystupoval jako odvolací instance.

---

[49] ATHERTON, Herbert , et al. *We the People*. Calabasas, CA : Center for Civic Education, 1996. How Did the Framers Create the Constitution, s. 80-84.

Celkově se o třetí větvi nové moci, o soudnictví, diskutovalo možná až překvapivě málo. Zdánlivě jako by tento přístup symbolizoval malý důraz delegátů ústavodárného shromáždění na soudnictví celkově. Domnívám se však, že důvod zmiňované ‚stručnosti' byl úplně jiný. Nelze totiž ztrácet ze zřetele, že tyto základní teze o vzniku federálního soudnictví stanovovaly pouhý rámec jeho existence. Ten však byl mimořádně důležitý. Ohraničoval totiž naprostý rozchod s minulým stavem, který se po celou koloniální éru nemohl zbavit obsahu, více či méně kontaminovaného mateřskou jurisdikcí z Anglie. Pak je také pochopitelné, že ústava ani nemohla spolu se zakládajícími akty vtisknout nově federálnímu soudnictví zároveň i ‚nový' obsah. Ten se musel logicky teprve vytvářet vlastním vývojem, jeho kolizemi a kreativitou, která se utvářela tisícerými, přímými i odvozenými, nekonečnými svazky s vývojem celého nového federálního státu. Také proto při tvorbě ústavy delegáti nerozhodli (a snad ani nemohli rozhodnout) o jedné z budoucích nejdůležitějších otázek.

Bude mít Nejvyšší soud pravomoc zkoumat ústavnost aktů ostatních složek státní moci? Nic konkrétního v tomto směru v návrhu ústavy uvedeno nebylo a článek třetí pouze obecně stanovil, že: „Moc soudcovská přísluší ve Spojených státech Nejvyššímu soudu (…).“[50] Základní otázka možnosti soudního přezkumu ústavnosti je daleko více implantátem našeho soudobého uvažování o této historické době a jejích souvislostech, než klasifikací tehdejší aktuální potřeby. I když po několika málo letech se hledání odpovědí na ni skutečně aktuálním stalo, v okamžiku vzniku ústavy by to bylo přece jenom spíše předbíhání historie. Podstatným faktem však nesporně zůstane, že už samotné původní znění ústavy poskytovalo dostatečný prostor k tomu, aby k prvnímu přezkumu mohlo zanedlouho dojít.

George Mason, jeden z delegátů, shrnul týden před skončením Filadelfského shromáždění svoje výhrady k finálnímu návrhu. Tento text byl později v ratifikačním období vydán jako pamflet k podpoře úsilí odpůrců nové ústavy. Mason shledával hlavní nedostatky návrhu v tom, že neobsahoval Listinu základních práv. Dále byl přesvědčen, že federální soudy budou nadány takovými pravomocemi, že budou schopny zasahovat do oblasti státní jurisdikce rušením rozsudků státních soudů, které tím učiní obsolentními. Většina lidí by pak nemohla dosáhnout spravedlnosti, neboť by

---

[50] TINDALL, George ; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Ústava spojených států, s. 802-803.

si nemohli dovolit cestovat na velké vzdálenosti k federálním soudům. Vyšší vrstvy společnosti by z toho důvodu byly ve výhodě, kterou by záhy využily v neprospěch ostatních.

Také senátoři podle Masona nebudou přímými zástupci občanů, neboť budou voleni státními zákonodárnými sbory. Přitom jim ústava poskytuje významné pravomoci, jako je například schvalování prezidentských nominací velvyslanců, soudců a především rozhodování o všech návrzích na zbavení úřadu. Tyto pravomoci sbližují postavení prezidenta a Senátu podle Masonových úvah do takové míry, že společnou kolaborací mnohou snadno narušit rovnováhu moci ve státě a omezovat práva a svobody jednotlivců. Vzhledem k tomu, že veškeré mezinárodní smlouvy se stávají zákonem nejvyšší síly a k jejich přijetí je zmocněn prezident společně se Senátem, lze údajně cokoli prosadit bez souhlasu Sněmovny reprezentantů, která jako jediná zastupuje přímo občany. Pro přijetí obchodních či plavebních zákonů je v Kongresu potřeba pouze nadpoloviční, a ne dvoutřetinové většiny.

G. Mason ovšem upozornil také na to, že obchodní zájmy severních a jižních států se diametrálně lišily, a přitom nadpoloviční většinu hlasů v Kongresu měly státy severní. To mohlo vyústit v přijímání diskriminačních zákonů, které by upřednostňovaly obchodníky ze severu oproti zájmům převážně zemědělského jihu. Nakonec se jeho kritika opřela do ustanovení o nezbytných pravomocech Kongresu, upravených v osmém oddílu prvního článku, který podle něho znamenal, že moc Kongresu nebude nijak limitována.[51]

Naopak James Madison své poznámky o ústavodárném shromáždění zakončil optimisticky popisem scény, v níž delegáti podepisují návrh dokumentu, o kterém byli přesvědčeni, že se brzy stane novou ústavou. „Zatímco poslední delegáti podepisovali ústavu, doktor Franklin se podíval na křeslo předsedy shromáždění, které mělo na opěradle nakreslené slunce, a poznamenal pro blízké přísedící: ‚Umělci měli vždy problém výtvarně odlišit slunce vycházející od slunce zapadajícího. V průběhu zasedání jsem na to slunce často hleděl a nebyl jsem schopen říci, zda to je slunce zapadající, či

[51] PATRICK, John. *Founding the Republic*. Wesport, CT : Westwood Press, 1995. Document 47: Objections to the Constitution (George Mason, November 22, 1787) , s. 213-215.

vycházející. Ale teď na konci jsem šťastný, protože vím, že to slunce vychází‘.“[52]

Tento pohled sice sdílela většina delegátů[53], ale zároveň jen pouze část americké společnosti. Mnozí Američané byli přesvědčeni o opaku a veškeré své síly vložili do boje proti přijetí ústavy. V průběhu ratifikačního procesu se veřejnost rozdělila na skupinu federalistů, tedy zastánců ústavy a skupinu jejích odpůrců, antifederalistů. Jejich spor ovšem neskončil přijetím návrhu ústavy, ale pokračoval dál a v určitých obměnách se jako příslovečná červená nit proplétal celou moderní historii Spojených států. Mnohé z argumentů obou stran jsou i dnes aktuálními tématy politického diskurzu v USA, v němž významnou roli hraje i Nejvyšší soud.

---

[52] MADISON, James. *Notes on the Debates in the Federal Convention of 1787*. Athens, OH : Ohio University Press, 1984., s. 659.
[53] Ústavu nepodepsali pouze zástupci Virginie Mason a Randolph a delegát Gerry z Massachusetts.

2.3. Ratifikace ústavy, rozpory mezi jejími zastánci a antifederalisty

Mnozí Američané, jak již bylo několikrát konstatováno, byli ze své ‚podstaty' nedůvěřiví vůči státní moci v jakékoli formě. O to více se ochotně zapojili do opozice vůči předkládanému plánu ústřední vlády. Obávali se, že dojde k vytvoření silné vlády, která nebude podléhat občanské kontrole. Podle jejich přesvědčení mohla republikánská forma státního zřízení fungovat jen v početně omezených společenstvích, jejichž příslušníci se lépe, jak napovídala jejich zkušenost, dohodnou na společných zájmech a plně se rozvine jejich společenská zodpovědnost. Společný život v malých komunitách by jejich příslušníky nutil zapomenout na své osobní zájmy ve prospěch obecného blaha. Četní antifederalisté rozuměli návrhu ústavy až v tom smyslu, že navrhovaná forma státního zřízení bude pravým opakem jejich ideálů.

Antifederalistická kritika se skládala z několika hlavních bodů. Antifederalisté nesouhlasili už s postupem samotné tvorby návrhu na neveřejném zasedání. Podle jejich názoru dávala ústava příliš velké pravomoci národní vládě na úkor jednotlivých států. Vytýkali jí, že ustanovení o nezbytných pravomocích umožní neomezenou vládu Kongresu a že nedošlo ani k adekvátnímu oddělení zákonodárné moci od moci výkonné. Ústava umožňovala federální vládě udržovat armádu i v době míru a neobsahovala garance základních občanských práv. Antifederalisté se obávali, že tyto vady v důsledku ohrozí všeobecná přirozená práva. Podle nich byla ústava vytvořena elitou, privilegovanou skupinou, s úmyslem dosažení vlastních sobeckých cílů.

Útočili na ústavu i prostřednictvím konkrétní kritiky, podle nich, nedostatečných a nezaručených práv jednotlivce. Neuklidňoval je ani fakt, že James Madison slíbil převzít úpravu z Virginské listiny práv, která právě základní individuální práva taxativně vyjmenovávala. Patřily mezi ně svoboda vyznání, projevu, tisku, právo nosit zbraň, být souzen před nezávislou porotou a také právo shromažďovací a petiční. Ačkoli Listina práv skutečně už v roce 1791 vstoupila v platnost a stala se nedílnou součástí Ústavy USA, do té doby byla vítaným cílem kritické palby antifederalistů.

Federalisté věděli, že Kontinentální i státní kongresy budou proti návrhu ústavy už jen z toho důvodu, že omezoval jejich pravomoci. Rozhodli se tedy nepředkládat návrh ke schválení jim, jak bylo všeobecně očekáváno, ale předložit jej přímo občanům na speciálních ratifikačních shromážděních v jednotlivých státech. Volitelé na shromážděních by byli voleni přímo občany a zdůraznil by se tak charakter

přirozenoprávní společenské smlouvy. Federalisté pragmaticky usilovali o to, aby v té době kontroverzní návrh ústavy prošel ratifikačním procesem co nejrychleji. Připravovali se na jeho obhajobu po celé čtyři měsíce ústavodárného shromáždění a nechtěli poskytnout odpůrcům ústavy čas na přípravu protiofenzivy. Přes všechny jejich výhody však nebyl souboj s antifederalisty ani zdaleka jednoduchý. Ratifikační debaty na státních úrovních trvaly měsíce, a tak spíše než o bleskovou, šlo o zákopovou válku. Hlavními advokáty proústavního hnutí byli Madison, Hamilton a Jay. Své argumenty uveřejňovali v sérii novinových esejů, označovaných jako Listy federalistů. Různorodější argumenty opozice, jež pocházely od různých autorů a byly uveřejňovány v různých formách, vešly souhrnně ve známost jako Listy antifederalistů.

Obrana ústavy z per jejích zastánců se opírala o několik základních tezí. Na občanskou zodpovědnost se nelze spoléhat jako na jediný prostředek ochrany základních práv občanů. Ze studia historie i z vlastních zkušeností byli zastánci ratifikace ústavy přesvědčeni, že největším nebezpečím pro republikánské zřízení je sobecké počínání skupin osob, které se příliš nestaraly o obecné blaho společnosti. Pokud nešlo spoléhat na ctnost lidí, bylo zapotřebí vytvořit takovou vládu, která by právě dominanci podobných zájmových skupin zabránila. To bylo v ústavě zajištěno dělbou moci a systémem brzd a protivah. Zastánci ústavy byli přesvědčeni, že jednotlivé větve státní moci budou reprezentovat různé, často protichůdné zájmy, jejichž řízeným konfliktem se zabrání tomu, aby celému systému dominoval jedinec či konkrétní skupina. Obavu, že právě komplikovanost systému bude příčinou jeho neefektivity, federalisté nesdíleli.

Prezident G. Washington se v průběhu svých dvou funkčních období ukázal jako nadstranický vůdce národa. Byl všemi respektován i proto, že byl ochoten naslouchat lidem s rozdílnými, často protichůdnými názory. Tímto postojem jako by navazoval na argumenty federalistů a projevil ho i v obsazení exekutivy, když jmenoval ministrem financí Alexandera Hamiltona a do funkce ministra zahraničí dosadil Thomase Jeffersona. Jejich názory na politické směřování země se diametrálně lišily, a proto mezi nimi docházelo k neustálým konfliktům. Neochvějný federalista Hamilton prosazoval plán vedoucí k posílení ústřední vlády na úkor jednotlivých států. Stejně jako Washington byl proti vytváření politických stran, které podle něho podkopávaly stabilitu země. Thomas Jefferson s nimi nesouhlasil. Zároveň odmítal i všechny složky

státního uspořádání, které to měly umožnit. Stabilitu země i budoucího rozvoje spatřoval především v těžišti, ve kterém měli zůstat rozhodující silou farmáři. Ač sám byl původem i přesvědčením aristokrat, Hamiltonovy názory na budoucí kapitalistický rozvoj, založený na rovnováze zemědělství, průmyslu a obchodu, odmítal.

James Madison této problematice věnoval svůj desátý esej, ve kterém vysvětloval, že nové státní zřízení je organizováno způsobem, který omezí případný vliv frakcí na politiku ústřední vlády. Takové frakce definoval jako „(…) skupinu občanů – která, ať již tvoří většinu či menšinu – je spojena a poháněna společnou pohnutkou, vášní či zájmem, jež jsou v rozporu s právy jiných občanů nebo s trvalým a celkovým zájmem společnosti.”[54]

Hamilton sice připouštěl, že se lidé budou sdružovat do skupin k prosazení vlastních zájmů, ale byl zároveň přesvědčen, že žádná z nich nebude schopna ovládnout celý státní aparát. Takovému vývoji podle něj měly zabránit jak velikost a diverzita národa, tak i komplexnost systému státní moci. Paradoxem proto je, že právě Hamilton, respektive jím prosazovaná federalistická fiskální politika, se stala hlavním katalyzátorem vzniku systému politických stran. On sám se pak stal předsedou federalistické strany, která v roce 1796 uspěla v prezidentských volbách zvolením Johna Adamse.

V průběhu 90. let 18. stolení byla politika federalistů předmětem stále silnější kritiky. Jayovu dohodu s Velkou Británií, týkající se nezplacených válečných dluhů a plavebních práv, v Americe často označovanou jako vlastizrádnou, považovala navíc Francie za porušení vlastní dohody se Spojenými státy a hrozila vyhlášením války. Thomas Jefferson a James Madison, který se postupem doby myšlenkově odvrátil od Hamiltona, začali společně organizovat opozici vůči federalistům v rámci nové republikánské strany.

Určujícím rozdílem politik federalistů a republikánů byla otázka rozsahu pravomocí národní vlády. Federalisté zastávali názor, že zamýšleným cílem ústavy bylo vytvoření silné národní vlády. Celonárodní problémy pak taková vláda mohla a měla řešit bez závislosti na tom, zda ji k tomu ústava výslovně opravňovala. Podle

---

[54] HAMILTON, Alexander ; MADISON, James; JAY, John. *Listy federalistů*. Olomouc : Universita Palackého, 1994. Federalista č. 10, s. 70.

republikánů byl však ústavní katalog pravomocí tak vágní, že kdyby byl použit federalistický přístup, mohla by si vláda dělat v podstatě cokoli a základní práva občanů by tím byla ohrožena. Prosazovali tedy, aby národní moc byla striktně limitována taxativními a restriktivně interpretovanými pravomocemi.

Žádná jiná ustanovení ústavy nevzbuzovala vzrušenější debaty než ustanovení osmého oddílu prvního článku, která obsahovala taxativní vymezení pravomocí Kongresu. I když ústava v tomto směru přesně vypočítává jednotlivé pravomoci, obsahuje rovněž dvě velmi obecná ustanovení o všeobecném blahobytu (*General Welfare Clause*) a o nezbytných pravomocech (*Necessary and Proper Clause*). Tato ustanovení stanovují, že Kongres má následující pravomoci: „(…) ukládat a vybírat daně,(…) platit dluhy a zajistit obranu a všeobecný blahobyt ve Spojených státech; (…) vydávat všechny zákony nutné k uskutečňování shora uvedených pravomocí a všech ostatních pravomocí, propůjčených touto ústavou vládě Spojených států, jejím departmentům nebo úředníkům.“[55] Federalisté byli přesvědčeni, že ústava ukládá federální vládě rozsáhlé úkoly, se kterými by měly jí delegované pravomoci korespondovat. Jefferson a další republikáni se právě takovéhoto extenzivního výkladu obávali.

V situaci, kdy Adamsova vláda byla pod palbou francouzské kritiky v zahraničí i republikánské kritiky na domácí půdě, začali se federalisté obávat nejen o novou ústavu, ale i o svoji vlastní budoucnost. Projevem jejich zoufalé obrany proti nezadržitelně se měnící náladě ve společnosti, bylo přijetí zákona o pobuřování v roce 1798, který byl namířen proti všem, kteří šířili: „ (…) libovolné nepravdivé, skandální či zlomyslné informace (…) proti vládě Spojených států (…) s cílem hanobit zmíněnou vládu (...).“[56] Republikánům bylo zcela zřejmé, že je zmíněný zákon namířen proti nim a jejich domácím i zahraničním příznivcům.

Tento lítý politický boj nakonec vyústil ve vítězství republikánů ve volbách roku 1800 a ve zvolení Thomase Jeffersona prezidentem. Ani jedna strana si však nebyla jista tím, co pro ně tato nová situace znamená. Republikáni si vítězství vykládali jako volání americké společnosti po změně, ale i sami mezi sebou se přeli o to, jakou cestou

---

[55] TINDALL, George ; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Ústava spojených států, s. 800

[56] SELTENREICH, Radim ; KUKLÍK, Jan. *Dějiny anglo-amerického práva*. Praha : Linde Praha, 2007. Zákon o pobuřování (1798), s. 533.

by se tato změna měla ubírat. „Pokud šlo o federalisty, obávali se nejhoršího. Byli přesvědčeni, že Jefferson se chystal zbořit samotné základy federální moci, které tak starostlivě budovali v předchozích dvanácti letech. Neměli žádné pochyby o tom, že nový prezident rozpustí armádu, rozloží soustavu federálních soudů a zruinuje křehké hospodářství země.“[57]

[57] CORINNE, Naden ; BLUE, Rose. *Marbury V. Madison*. Tarrytown, NY : Benchmark Books, 2005., s. 12.

3. Emancipace Nejvyššího soudu USA

3.1. Úprava federálního soudnictví po roce 1787

Mezi hlavní úkoly prvního Kongresu, který se zahájil svoji činnost v dubnu roku 1789 v New Yorku, patřilo nejen přijetí již zmíněné listiny práv, ale i zajištění prostředků pro novou vládu, organizace výkonné moci a z pohledu této diplomové práce, především organizace federální soudní moci.

Ústava upravuje federální soudnictví ve svém třetím článku. První oddíl třetího článku stanoví, že soudní moc Spojených států je svěřena jednomu Nejvyššímu soudu a soudům nižší instance, jejichž zřízení náleží do pravomoci zákonodárného sboru. Detaily úpravy přenechává ústava prováděcímu zákonu. Kongres na svém prvním zasedání v roce 1789 takový zákon přijal. Zákon o soudnictví (*Judiciary Act*) zavedl tří stupňový systém federálních soudů. V sídle vlády měl zasedat Nejvyšší soud, obsazen jedním předsedou (*Chief Justice*) a pěti soudci, který měl plnit především funkci odvolacího soudu. Území Spojených států bylo tímto zákonem rozděleno na třináct soudních okresů, v rámci kterých byly zřízeny okresní soudy (*District Courts*), obsazené jedním soudcem, jako soudy první instance pro admiralitní spory, výběr daní a méně závažné trestné činy. Tyto soudní okresy dále zákon rozdělil do tří obvodů, pro které zřídil tři obvodní soudy (*Circuit Courts*) obsazené dvěma soudci Nejvyššího soudu a jedním soudcem soudu okresního. Obvodní soudy rozhodovaly spory mezi občany různých států Unie, těžší trestní případy a výjimečně fungovaly jako odvolací instance soudů okresních.[58]

První oddíl třetího článku dále pokládá základní kameny nezávislosti soudní moci prostřednictvím ustanovení o funkčním období, které stanoví, že soudci jsou ‚ustavováni trvale' po dobu svého dobrého chování (*good behavior*). Jmenování soudců Nejvyššího soudu je upraveno ústavou pouze několika slovy v druhém oddílu druhého článku: „ Prezident (…) na radu a se souhlasem Senátu jmenuje (…) soudce Nejvyššího soudu."[59] Celý proces prošel do dnešních dnů mnoha změnami, ale základní rys, tedy

---

[58] Major Acts of Congress. In LANDSBERG, Brian . *Judiciary Act of 1789* [online]. USA : Macmillan-Thomson Gale, 2004 [cit. 2011-08-22]. Dostupné z WWW: <enotes.com/major-acts-congress/ judiciary-act>.

[59] TINDALL, George ; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Ústava spojených států, s. 802.

rozložení pravomoci jmenovat soudce mezi prezidenta a Senát, zůstává nezměněn. Kandidáta na soudce Nejvyššího soudu nejdříve nominuje prezident a následně je do funkce potvrzen Senátem.[60] Nezávislost soudců je dále ústavou zajištěna garancí nesnížení jejich platu v průběhu výkonu funkce, kdy může docházet pouze ke zvýšení jejich odměn.

Druhý oddíl diskutovaného článku se výlučně týká otázek příslušnosti a pravomoci národních soudů. „ Moc soudcovská vztahuje se na všechny případy práva a spravedlnosti, spadající pod ustanovení ústavy, zákonů Spojených států a mezinárodních smluv (…); vztahuje se dále na všechny záležitosti vyslanců, jiných zástupců Unie a konzulů – na otázky admiralitní a námořní jurisdikce; na spory, v nichž jsou jednou stranou Spojené státy; na spory dvou nebo více států; na spory mezi občany různých států Unie; na spory mezi občany téhož státu, kteří si činí nároky na pozemky ležící v různých státech Unie; na spory mezi státem nebo jeho členy a cizími státy nebo jejich občany a poddanými.“[61]

Dále, jak již bylo naznačeno výše, z třetího článku vyplývá, že ústava pravomoci Nejvyššího soudu dělí do dvou kategorií. Nejvyšší soud má jednak původní jurisdikci (*original jurisdiction*), která vyplývá přímo z ústavy, do níž spadají případy vyslanců, konzulů, jiných zástupců Unie a případy, kdy je jednou ze stran sporu stát. V těchto případech vystupuje Nejvyšší soud jako první soudní instance. Druhou kategorií je tzv. odvolací jurisdikce (*appellate jurisdiction*), v níž má soud postavení poslední odvolací instance, proti jejímž rozhodnutím se nelze dál odvolat. Rozsah těchto pravomocí však může být omezen zákonem. Odvolací pravomoci tedy podléhají, výjimkám a pravidlům‘ stanovených Kongresem. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud považoval vždy za samozřejmost, že Kongres, pokud bude chtít, může tyto pravomoci kdykoli soudu odebrat, čímž by se v takových případech nižší federální soudy a nejvyšší státní soudy staly posledními soudními instancemi.[62]

Záleží tedy především na Kongresu, jak stanoví meze odvolacích pravomocí

---

[60] RUTKUS, Denis . *Supreme Court Appointment Process: Roles of the President, Judiciary Committee, and Senate :* [online]. Washington D.C. : Congressional Research Service, 2005 [cit. 2011-08-23]. Dostupné z WWW: <http://fpc.state.gov/documents/organization/50146.pdf>.
[61] TINDALL, George ; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Ústava spojených států, s. 803.
[62] MCCLELLAN, James . *Liberty, Order, and Justice*. Indianapolis : Liberty Fund, 2000. Jurisdiction, s. 512. Dostupné z WWW: <http://files.libertyfund.org/files/679/0088_LFeBk.pdf>.

soudu. Výkon těchto pravomocí soudem musí být jen v rozsahu a způsobem stanoveným zákonem. Možnosti zákonodárného sboru regulovat tyto pravomoci dokládají okolnosti sporu *Ex Parte McCardle* (1868)[63], kdy v průběhu řízení Kongres odebral Nejvyššímu soudu odvolací pravomoc, zrušením zákona, který na soud takovou pravomoc delegoval. Je nutné ovšem poznamenat, že Kongres v průběhu let spíše inklinoval k delegování co nejširších odvolacích pravomocí než, aby je omezoval. Tendence v Kongresu, především po druhé světové válce, odebrat soudu jurisdikci v kontroverzních případech potratů či modliteb ve veřejných školách, nepřevládly a nezískaly většinovou podporu.[64]

Druhý oddíl třetího článku ústavy sice výslovně hovoří o pravomocech Nejvyššího soudu, ale zdánlivě se nezmiňuje o pravomocech nižších federálních soudů. Na ústavodárném shromáždění byla prezentována myšlenka, že takových soudů nebude potřeba, neboť státní soudy budou vázány ústavou jako ‚vrcholným právem země' na základě článku šestého ústavy. Tuto možnost odmítl první Kongres, když zákonem o soudnictví naplnil ustanovení druhého oddílu článku třetího ústavy, který jej autorizoval k vytvoření systému federálních soudů a tím pádem i ke stanovení rozsahu jejich pravomocí. Na základě tohoto ustanovení byl Kongres vždy přesvědčen, že je oprávněn kdykoli rozšířit či odebrat nižším federálním soudů jak pravomoci původní tak odvolací.

Z této úpravy vyplývá, že oddělení soudnictví od ostatních složek státní moci je spíše garantováno nezávislostí jednotlivých soudců než federálního soudnictví jako celku. Kongres svými akty, kromě delegování pravomocí soudům, upravuje místa a dobu zasedání soudů, odročovací lhůty, pravidla pro jmenování soudních úředníků, vydávání soudních příkazů a celou škálu dalších záležitostí týkajících se správy národní justice. Federální soudci jsou z hlediska funkčního období a garance úrovně platu v podstatě imunní vůči zásahům ze strany zákonodárství či exekutivy. Na druhé straně národní soudnictví jako takové podléhá dalekosáhlé možnosti regulace své činnosti ze strany Kongresu.

Obecně se za počátek činnosti Nejvyššího soudu považuje až okamžik

---

[63] 74 U.S. 506 (1868). Dostupné také z WWW: <http://www.constitution.org/ussc/074-506.htm>.
[64] MCCLELLAN, James . *Liberty, Order, and Justice*. Indianapolis : Liberty Fund, 2000. Jurisdiction, s. 513. Dostupné z WWW: <http://files.libertyfund.org/files/679/0088_LFeBk.pdf>.

jmenování Johna Marshalla do funkce předsedy a rozsudek ve věci *Marbury v. Madison*. Opomíjení prvních zhruba patnácti let částečně vychází i ze zjednodušeného názoru, že před Marshallem byl soud obsazen sbírkou nekompetentních jedinců. V této souvislosti se připomíná údajná duševní choroba druhého předsedy Rutledge, který se po odstoupení z funkce pokusil o sebevraždu utopením. Finanční eskapády soudce Jamese Wilsona, který umřel utrápen svými věřiteli a odvolání soudce Samuela Chase senátem na základě falešného obvinění republikánů. Nehledě na tento, z dnešního pohledu možná úsměvný kolorit doby, je nutno podotknout, že většina soudců Nejvyššího soudu byla vynikajícími a nadanými právníky, kteří bezesporu položili základy, na kterých mohl následně předseda John Marshall stavět.[65]

Nejvyšší soud se poprvé sešel v roce 1790 v New Yorku, tehdejším dočasném hlavním městě. Soud ve svých počátcích nebyl příliš vytížen. Odvolání od nižších soudů přicházela velmi pomalu a tak za prvních pět let své existence rozhodl pouze pět sporů. To ovšem neznamenalo, že by jednotliví soudci nebyli vytížení. Zákon o soudnictví z roku 1789 stanovil soudcům řadu jiných úkolů. Jedním z nejneoblíbenějších z pohledu soudců byla povinnost dvakrát do roka vykonat cestu do vzdálených částí země, předsedat federálním obvodním soudům. Soudci si několik let na plnění této povinnost stěžovali a žádali Kongres o změnu systému. Kongres však tímto chtěl dosáhnout, aby soudci byli neustále v kontaktu s místními poměry a zákony jednotlivých států (Kongres prosby soudců částečně vyslyšel, když v roce 1793 zákonem omezil povinnost výjezdní cesty na jednu za rok).

Nejvyšší soud se do historie poprvé významně zapsal rozsudkem ve sporu *Chisholm v. Georgia*. Alexander Chisholm byl exekutorem majetku Roberta Farquhara a v revolučním období dodával zboží státu Georgie, který mu za ně nezaplatil. Právní zástupci státu se odmítli dostavit k soudu s tím, že suverénní stát nemůže být stranou soudního sporu bez udělení svého souhlasu. Soud rozhodl ve prospěch věřitele, neboť podle něj druhý oddíl třetího článku ústavy imunitu suverénního státu zrušil a poskytl federálním soudům pravomoc rozhodovat spory mezi soukromými osobami a státy.[66] Především na základě tohoto rozhodnutí byl roku 1795 přijat jedenáctý dodatek ústavy,

---

[65] CASTO, William. *The Supreme Court in the Early Republic*. Columbia, SC : University of South California, 1995., s. 253.
[66] 2 U.S. 419 (1793). Dostupné z WWW: <http://supreme.justia.com/us/2/419/case.html>.

který zrušil ustanovení o federální jurisdikci v případech, kdy občan státu nebo cizinec zažaluje jednotlivý stát. Nicméně tyto subjekty mohou stále využít federálních soudů v případě, že k tomu dá sám stát souhlas, nebo v případě, kdy Kongres ve snaze chránit výkon čtrnáctého dodatku, zruší ad hoc státní imunitu v konkrétním případě (*Fitzpatrick v. Bitzer*[67]).

Období války mezi Velkou Británií a Francií přineslo další dva zásadní precedenty. Prezident Washington se snažil zachovat neutralitu Spojených států a potřeboval právní analýzu mezinárodní situace. Nejvyššímu soudu zaslal soubor otázek týkajících se mezinárodního práva a úmluv s prosbou o právní rozbor a radu. Nejvyšší soud jej zdvořile, leč důrazně, odmítl s tím, že podle ústavy soud není oprávněn k vydávání poradních stanovisek. Tohoto postoje se Nejvyšší soud drží dodnes, a tak jsou jediným pramenem poznání názoru soudu jeho rozsudky a odůvodnění v rámci jednotlivých konkrétních případů.[68]

Naopak v roce 1794 v sporu *Glass v. Sloop Betsey* neutralitu a mezinárodní důstojnost USA soud bránil. Francouzští bukanýři podkopávali postavení Spojených států tím, že jimi unesené lodě plavili do amerických přístavů, kde francouzští konzulové rozhodovali, zda si je ponechají jako právoplatnou válečnou kořist. Švédská loď *Betsey* přepravující americké zboží, byla zajata francouzským korábem a eskortována do Baltimorského přístavu. Alexander C. Glass, vlastník části nákladu, podal žalobu k okresnímu marylandskému soudu, který se usnesl, že v dané věci mu není dána pravomoc rozhodnout. Tím byla prestiž Spojených států ohrožena, a proto se federální vláda odvolala k Nejvyššímu soudu. Ten rozhodl, že francouzští konzulové nemohou rozhodovat o majetkových právech ve vztahu k cizozemským lodím, které zajali a dopravili do amerických přístavů. Soud dále rozhodl, že okresní soudy mají výlučnou pravomoc rozhodovat námořní spory.[69] Za toto rozhodnutí byl předseda soudu John Jay odměněn chválou a byl vyslán do Evropy vyjednat dohodu týkající se námořního práva. Po návratu byl zvolen guvernérem státu New York a Nejvyšší soud opustil.

---

[67] 427 U.S. 445 (1976). Dostupné z WWW: <http://supreme.justia.com/us/427/445/case.html>.
[68] ROGERS, James; VANBERG, Georg. Judicial Advisory Opinions and Legislative Outcomes in Comparative Perspectiv. *American Journal of Political Science*. 2002, Vol. 46, No. 2, s. 379-397. Dostupný také z WWW: <http://www.unc.edu/~gvanberg/Advisory.pdf>.
[69] 3 U.S. 6 (1794). Dostupné také z WWW: <http://supreme.justia.com/us/3/6/case.html>.

Jako náhradu za Johna Jaye vybral prezident Washington Johna Rutlege z Jižní Karolíny, který se jako řadový soudce Nejvyššího soudu nabídl k dočasnému výkonu funkce předsedy po dobu senátních prázdnin. Jmenován do funkce byl 1. července 1795. Brzy poté 16. července přednesl velmi kontroverzní projev odsuzující dohodu vyjednanou Johnem Jayem v Británii. V rámci Rutlegeova prozatimního předsednictví řešil Nejvyšší soud dva spory. V prvním, *United States v. Peters* soud rozhodl, že federální okresní soudy nemají pravomoc rozhodovat případy zločinů proti Američanům v mezinárodních vodách.[70] V případu *Talbot v. Jansen* soud rozhodl, že občan USA se nevzdává všech nároků amerického občanství vzdáním se občanství státu nebo nabytím občanství cizí země. Tím byl vytvořen důležitý precedent pro víceré občanství.[71] Rutlege byl 10. prosince 1795 oficiálně prezidentem nominován Senátu na funkci předsedy, ale zároveň se v té době začaly šířit zvěsti o jeho alkoholismu a duševní chorobě, kterou prý trpěl od smrti své manželky. Jeho otevřená kritika Jayovi dohody, která byla velmi kladně přijata prezidentem Washingtonem stejně jako jeho federalistickými stoupenci, zhoršila jeho už tak vadnoucí pověst. Výsledkem bylo, že jeho ‚prázdninový mandát' automaticky vypršel a Rutlege z funkce odešel 28. prosince 1795.

Po odchodu Rutlege prezident nominoval Patricka Henryho jednoho z ‚otců ústavy'. Ten však nominaci odmítl kvůli svému pokročilému věku a nominaci nakonec přijal Oliver Elleswort z Connecticutu.

Jayova dohoda s Velkou Británií vyvolávala protichůdné emoce a velká skupina Američanů byla přesvědčena o její výhodnosti pro Brity. Tento dojem stále přetrvával i v roce 1796, kdy soud řešil spor *Ware v. Hylton*. Mnoho Britů mělo nesplněné pohledávky za Američany na základě smluv uzavřených ještě v předrevoluční době a dožadovali se jejich plnění. Pro zajímavost lze podotknout, že toto byl jediný případ, kdy pozdější předseda John Marshall vystupoval před soudem jako advokát. V tomto případě obhajoval zákon státu Virginie, který rušil povinnost plnit z těchto závazků. Marshall tento spor prohrál, neboť soud rozhodl, že mezinárodní smlouvy podle ústavy mají větší právní sílu než jakýkoli zákon státu.[72]

---

[70] 3 U.S. 121 (1795). Dostupné také z WWW: <http://supreme.justia.com/us/3/121/case.html>.
[71] 3 U.S. 133 (1795). Dostupné také z WWW: < http://supreme.justia.com/us/3/133/>.
[72] 3 U.S. 199 (1796). Dostupné také z WWW:<http://supreme.justia.com/us/3/199/case.html>.

V roce 1800 se státní aparát přesunul do nově budovaného hlavního města na březích řeky Potomac, kde s Nejvyšším soudem nikdo nepočítal. O rok později Kongres soudu propůjčil malou místnost v přízemí svojí budovy, kde byli soudci nuceni pracovat dalších sedm let v nevyhovujících a nedůstojných podmínkách.[73] Jak se však následně ukázalo, změna hlavních měst nebyla ani zdaleka tak složitá jako změna politická, jež se měla výrazně podepsat i na další činnosti a budoucím postavení Nejvyššího soudu.

[73] WARREN, Charles. *The Supreme Court in United States History*. New York, NY : Cosimo Classics, 2011. Marshall, Jefferson, And The Judiciary, s. 169-171.

3.2. Princip soudního přezkumu ústavnosti Nejvyšším soudem USA

Prezidentské volby roku 1800 znamenaly pro federalisty porážku, ze které se již nikdy neměli zotavit[74], ovšem prezident Adams setrval ve své funkci až do března roku 1801. Ve snaze ponechat si částečný vliv na další vývoj země, federalisté přijali 13. února 1801 nový zákon o soudnictví. Tento zákon vytvářel deset nových okresních soudů, zvyšoval počet obvodních soudů ze tří na šest a zmocňoval prezidenta ke jmenování federálních a smírčích soudců. Dále tento zákon snížil počet soudců Nejvyššího soudu z šesti na pět s účinností od dalšího uvolnění soudcovské funkce. Federalisté tak chtěli především zamezit nastupujícímu prezidentovi Jeffersonovi, aby jmenoval do funkce soudce loajální jemu. Ve snaze znepříjemnit co nejvíce pozici nově nastupujícímu Kongresu a Jeffersonově administrativě, Adams, ještě poslední den svého mandátu, jmenoval do funkce 16 nových oblastních soudců, kteří byli samozřejmě všichni stoupenci federalistických myšlenek. Ještě téhož večera nařídil prezident Adams přenesení jmenovacích listin na ministerstvo zahraničí (*State Department*), kde je měl dosavadní ministr opatřit státní pečetí a zajistit jejich doručení do rukou jmenovaných soudců. I když byly opatřeny pečetí veškeré listiny, některé z nich nebyly pro nedostatek času doručeny. Jedním ze soudců, který neobdržel svoji jmenovací listinu, byl William Marbury.

4. března 1801 byl Thomas Jefferson inaugorován třetím prezidentem Spojených států. Jeho dobrá nálada však vyprchala velmi záhy, když se dozvěděl, jak důsledně stačil ještě Adams obsadit národní soudnictví federalistickými stoupenci. Především se mu nelíbila vyhlídka, že jeho administrativa bude od počátku omezovaná soudy vystupujícími proti němu a jeho politické straně. Později při svých vzpomínkách na předchozího prezidenta se vyjádřil v tom smyslu, že tento Adamsův čin byl jediným, který se jej kdy osobně dotkl a považoval to za osobní útok, neboť podle něj bylo vždy běžným zvykem nechat nástupci volné ruce, aby mohl využít nástrojů moci podle své vlastní vůle.[75] Záhy po zjištění o vydání jmenovacích listin se Jefferson ovšem taktéž dozvěděl, že některé z nich nebyly ještě doručeny. Protože nový ministr zahraničí James Madison byl stále na cestě do hlavního města (úřad měl převzít po dosluhujícím Johnu

---

[74] Federalistická strana ztrácí zcela na významu po roce 1812.
[75] MCCULLOUGH, David. *John Adams*. New York, NY : Simon and Schuster, 2001. Independence Forever, s. 582.

Marshallovi), požádal Jefferson přítomného ministra spravedlnosti Levi Lincolna, aby připravil jmenování jiných nových soudců a aby Adamsovy jmenovací listiny už nedoručoval.[76]

William Marbury se naopak snažil najít cestu, jak získat to, co mu podle něho právem náleželo. Zjistil, že na základě zákona o soudnictví z roku 1798 získal Nejvyšší soud USA pravomoc rozhodovat o příkazním řízení týkajícím se federálních úředníků. V prosinci 1801 proto podal prostřednictvím svého advokáta Charlese Leea návrh Nejvyššímu soudu k vydání soudního příkazu doručit příslušnou jmenovací listinu. V návrhu se tato povinnost ukládala novému ministru zahraničí Jamesi Madisonovi.

Republikánská většina v Kongresu se vzápětí po své přísaze pustila do derogace Adamsova zákona o soudnictví, a to přijetím nového zákona, který navrátil soudnictví do stavu, v němž se nalézalo v roce 1798 (podle zákona o soudnictví z roku 1798). Federalisté okamžitě reagovali prohlášením, že nový zákon je protiústavní, neboť na základě zákona z roku 1801 byli soudci oblastních soudů jmenováni na doživotí. Z obavy, že by federalisty obsazený Nejvyšší soud rozhodl o neústavnosti diskutovaného zákona, republikáni prosadili přijetí zákona, kterým odročili zasedání Nejvyššího soudu až na únor následujícího roku s cílem oddálit rozhodnutí soudu do okamžiku, kdy nový systém soudů bude již několik měsíců řádně fungovat.[77]

Po obdržení Marburyho návrhu předseda soudu John Marshall nařídil Madisonovi, aby podal vysvětlení, proč nemůže být jmenovací listina doručena. Madison se s tím vypořádal po svém a jednoduše příkaz soudu ignoroval. Když se Marbury pokusil konfrontovat Madisona s otázkou na danou listinu, byl odkázán pouze na řadového úředníka ministerstva, který mu sdělil, že jeho jmenovací listina není v žádných složkách úřadu. To pobouřilo Marburyho ještě více, a proto s pomocí spřízněného senátora inicioval jednání Senátu, které mělo vést k donucení Madisona podat informace o tom, co se s nedoručenými jmenovacími listinami stalo. Po bouřlivé debatě však došlo k zamítnutí i tohoto návrhu.

Nakonec se 7. února roku 1803 sešel Nejvyšší soud, aby tento spor s konečnou platností vyřešil. Nic ovšem nenaznačovalo tomu, že se rozhodnutí ve sporu *Marbury*

---

[76] CORINNE, Naden ; BLUE, Rose. *Marbury V. Madison*. Tarrytown, NY : Benchmark Books, 2005. ., s. 27-28.
[77] WARREN, Charles. *The Supreme Court in US History*. New York, NY : Cosimo, Inc., 2011. Marshall and Jefferson, s. 225-226.

v. Madison stane jedním z nejvýznamnějších v celé historii Spojených států. Ani osoby přímo zainteresované na tomto sporu nejevily přílišný zájem o jeho výsledek. Soudce Paterson dorazil na zasedání soudu až 11. února, soudce Moore ještě o den později. Soudce Cushing dokonce propásl celé jednání z důvodů nemoci. Federalisté mezitím zaměřili kritiku Jefferosna na jeho zahraniční politiku. Sám prezident Jefferson i Madison byli navíc zaměstnáni koupí Louisiany od Francie (*Louisiana Purchase*).

Při vypracování rozhodnutí se předseda Marshall dostal do velmi složité situace. Nejenže chtěl rozhodnout spor po právu, ale zároveň považoval za nutné chránit pozici soudu v rámci systému rovnováhy dělené státní moci, křehké a čerstvě vzniknuvší. Obával se toho, co by se stalo, kdyby Nejvyšší soud přikázal Madisonovi doručit listinu a prezident Jefferson by mu to zakázal, čímž ostatně Jefferson již vyhrožoval. Soudy ‚nevládnou mečem' a ve výkonu svých rozhodnutí jsou závislé na výkonné moci. Kdyby prezident odmítl příkaz soudu provést, vypadal by Nejvyšší soud jako slabý a bezbranný. V případě, že by soud Madisonovi nepřikázal doručit listiny, oslabil by rovněž svoji pozici podvolením se tlaku exekutivy. Předseda Marshall tak stál před velkým dilematem. Rozhodl se však vyřešit jej neobvyklým a vynalézavým způsobem. Při analýze problému si položil tři základní otázky. Má Marbury nárok na svoje jmenování? Jestliže tento nárok má a jeho práva byla porušena, dávají mu zákony Spojených států možnost se bránit? A jestliže ano, je touto obranou příkaz vydaný Nejvyšším soudem?[78]

John Marshall si na první dvě otázky odpověděl kladně a na třetí záporně. Zohlednil totiž, že jmenování bylo podepsáno prezidentem a opatřeno pečetí ministra zahraničí. Jmenování tudíž proběhlo přesně podle zákona. Dále uvažoval, že ministr zahraničí je veřejný činitelem a musí se řídit zákony přijatými Kongresem. Ty mu ukládají jednoznačné povinnosti, včetně doručování jmenovacích listin. Když tak odmítl učinit, porušil zákon a poškodil Marburyho práva. Soudce Marshall také došel k názoru, že Marburymu náleží opravný prostředek, který by napravil poškozená práva soudní cestou. Při rozhodování o třetí otázce však argumentoval tím, že ustanovení zákona, na jehož základě se Marbury dožadoval ochrany svého práva na vydání soudního příkazu, je protiústavní.[79]

---

[78] 5 U.S. 137 (1803). Dostupné také z WWW:<http://supreme.justia.com/us/5/137/case.html>.
[79] 5 U.S. 137 (1803). Dostupné také z WWW:<http://supreme.justia.com/us/5/137/case.html>.

Ústava totiž přesně stanoví, které případy náleží do původní pravomoci Nejvyššího soudu USA a které řeší v první instanci. Marbury však nebyl ani velvyslancem nebo ministrem či konzulem, ani jinak nereprezentoval stát, v jehož záležitostech ústava třetím článkem zmocňuje Nejvyšší soud k rozhodování. Proto soud vlastně neměl pravomoc tento případ řešit, pokud ho nejdříve neprojednaly nižší federální soudy. A naopak ustanovení zákona o soudnictví, kterého se Marbury dovolával, bylo podle soudce Marshalla v rozporu s ústavou, protože Kongres neměl pravomoc měnit pouhým zákonem znění ústavy. „Kdokoli se staví proti principu, že soud má považovat ústavu za svrchovaný zákon, musí zároveň nutně požadovat, aby soudy před ústavou zavíraly oči a viděly pouze zákony. Taková doktrína by podrývala samotný základ všech psaných ústav. Prohlašovala by, že zákon, který má být podle principů a teorie naší vlády zcela neplatný, je v praxi přesto plně závazný. Prohlašovala by též, že učiní-li legislativa něco, co je výslovně zakázáno, je takový počin i přes zmíněný výslovný zákaz ve skutečnosti právoplatný. Taková doktrína by tudíž ponechávala legislativě praktickou i skutečnou všemohoucnost, zatímco by se jedním dechem zavazovala k úzkému vymezení jejích pravomocí. Hranice by byly stanoveny a zároveň by bylo řečeno, že tyto hranice lze libovolně překračovat.”[80]

John Marshall svým rozhodnutím přetavil bezvýchodnou situaci ve své vítězství, když deklaroval právo Marburyho a místo sporu s prezidentem Jeffersonem rozhodl o neexistenci pravomoci vydat soudní příkaz k dosažení doručení jmenovací listiny, protože příslušné ustanovení zákona je protiústavní. Ještě důležitější však je, že Marshall tímto krokem a argumentací k němu vázanou zavedl v roce 1803 pravomoc soudního přezkumu (*Judical Review*). Nejvyšší soud USA tak nadále mohl využít možnosti prohlásit konkrétní zákonný akt Kongresu za protiústavní. Nebyla tím dovršena jen kontrola Kongresu, ale završila se rovněž možnost soudní moci postupovat a konkrétní případ řešit nezávisle jak na moci výkonné, tak na moci zákonodárné.

I když přímá konfrontace kvůli jmenování Marburyho byla v roce 1803 zažehnána, Jefferson přesto myšlence soudního přezkumu oponoval. Argumentoval tím, že každá složka státní moci má rozhodovat, zda je zákon v souladu s ústavou, sama za sebe. Legislativa, exekutiva ani soudní moc by neměla mít pravomoc

---

[80] SELTENREICH, Radim ; KUKLÍK, Jan. *Dějiny anglo-amerického práva*. Praha : Linde Praha, 2007. Marbury v. Madison, s. 549.

sama stanovovat meze ústavnosti pro ostatní složky státní moci. Když Kongres rozhodne, že zákon je protiústavní a prezident s tím souhlasí a zákon podepíše, soud by měl, podle prezidenta Jeffersona, takové rozhodnutí respektovat.[81]

John Marshall naopak obhajoval použití soudního přezkumu tím, že ústava byla přijata jako pramen práva nejvyšší právní síly. Proto lidé souhlasili, že se budou řídit jejími pravidly, a ta obsahovala i určité limity pravomocí Kongresu. Když Kongres porušuje tato pravidla, porušuje vůli lidu vyjádřenou v ústavě. Kdyby Nejvyšší soud USA neměl pravomoc přezkumu zákonů, neexistovala by jiná efektivní cesta, jak kontrolovat, zda Kongres neporušuje ústavu Spojených států. Jeho pravomoci by nebyly omezené a vláda by už nebyla ústavní. Soudní moc proto podle Marshalla musí plnit funkci ochránce ústavnosti.

Princip soudní přezkum tedy spočívá v pravomoci soudní moci rozhodnout, které zákony či nařízení vlády jsou v rozporu s ústavou. Když soud dospěje k tomuto závěru, prohlásí dotyčný akt za protiústavní. Takovou funkci v americkém soudnictví má Nejvyšší soud i dnes, i když jak z předchozího vyplývá, to není konkrétně stanoveno ústavou. Státní soudy mají tuto pravomoc ohledně státních zákonů a vládních nařízení v jednotlivých státech. Je třeba však zdůraznit, že soudní přezkum není aktivní pravomocí. Nejvyšší soud USA nemůže sám bez dalšího prohlásit zákon protiústavním. Soud řeší pouze konkrétní případy, které jsou mu předloženy. Což znamená, že například strany sporu *Marbury v. Madison* musely nejdříve dospět ke skutečnému konkrétnímu sporu, a to i se všemi formálními náležitostmi, aby se soud poté snažil spor urovnat. Teprve prostřednictvím řešení tohoto konkrétního sporu dospěl Nejvyšší soud k posouzení souladu daného zákona s ústavou. Většina případů však musí projít řádným postupem odvolání od nižších soudů a teprve pak je předložena Nejvyššímu soudu. Jakmile ten žalobu přijme, soudci musí vyřešit složitou otázku, zda federální či státní zákony nebo akty výkonné moci neporušily nebo nejsou jinak v rozporu s ústavou.

Nová myšlenka ohledně zákonné dělby státní moci byla vytvořena v Americe. Soudní moc by měla mít pravomoc interpretovat ústavu a rozhodovat, zda zákon či nařízení jsou s ústavou v souladu, a proto musí být dodržovány a vynucovány. Zakladatelé této praxe ovšem byli seznámeni i se širší možností, v níž jedna složka

---

[81] WEN-JANG CHU, Sydne. What Did Thomas Jefferson Think About Judicial Review. *WHAMPOA-An Interdisciplinary Journal*. 2007, 52, s. 21-30.

státní moci může být nadána pravomocí rozhodovat o tom, zda je činnost ostatních složek v souladu s vyšším právem. Ve Velké Británii totiž existovala státní rada, skupina poradců krále, s pravomocí vetovat zákon přijatý zákonodárci, pokud porušoval britské právo. Také už hned po americké revoluci některé státní soudy prohlásily zákony svých zákonodárných sborů za protiústavní.

Ani John Marshall nebyl prvním Američanem, který zdůrazňoval, že ústava je pramenem práva největší síly a jednotlivé zákony Kongresu s ní musí být v souladu. Tato doktrína byla součástí americké právní tradice dávno před vpravdě historickým rozhodnutím ve sporu *Marbury v. Madison* a lze jí vysledovat již v dobách koloniální britské nadvlády. V roce 1761 se bostonský politický aktivista a právník James Otis postavil proti postupu britských celních úředníků, kteří na základě obecných zmocnění podle britského práva pátrali po pašovaném zboží v domech kolonistů. Otis podpořil své argumenty odvoláním se na přirozené právo, podle kterého měli občané právo prohlásit za neplatné i příkazy k prohlídkám autorizovaným britským parlamentem. Otázka, zda by soudní moc měla mít pravomoc soudního přezkumu, byla diskutována i na Filadelfském shromáždění a také při ratifikaci ústavy. I když tato pravomoc nebyla v ústavě explicitně formulována, zdá se, že většina ústavodárců předpokládala, že federální soudy tuto pravomoc mít budou. Například Alexander Hamilton se takto vyjádřil ve Federalistovi číslo 78: „(...) prostředníkem mezi lidem a zákonodárným sborem mají být soudy, aby mimo jiné udržovaly zákonodárství v mezích jeho pověření. Příslušnou a zvláštní oblastí působnosti soudů je výklad zákonů. Ústava je základním zákonem a musí za něj být soudci pokládána. Jim tedy náleží, aby určili její smysl právě tak, jako smysl všech jednotlivých výnosů, vycházejících ze zákonodárného orgánu. Pokud by se mezi nimi objevil nesmiřitelný rozpor, měl by mít samozřejmě přednost dokument, který má vyšší závaznost a platnost; jinými slovy, ústava by měla mít přednost před zákony a záměr občanů před záměrem jejich zástupců.“[82] Jak se ostatně celkem rychle prokázalo, i původní znění a úprava ústavy pro takovou pravomoc poskytovaly dostatek prostoru.

Poprvé byl soudní přezkum jako výsostná metoda použit Nejvyšším soudem USA ve sporu *Hylton v. United States.* Spor se týkal otázky daně z kočárů. V roce 1794

---

[82] HAMILTON, Alexander ; MADISON, James; JAY, John. *Listy federalistů*. Olomouc : Universita Palackého, 1994. Federalista č. 78, s. 471.

přijal Kongres zákon, který ukládal daň z kočárů. Nejvyšší soud souhlasil, že se bude zabývat případem týkajícím se neústavnosti takové daně. Nakonec však rozhodl, že daň není v rozporu s ústavou. V tomto případě, kdy soud zákon potvrdil a souhlasil tak s Kongresem, ještě k žádné kontroverzi nedošlo, neboť obě složky moci prosazovaly stejný názor.[83]

Naproti tomu ovšem spor *Marbury v. Madison* se stal rozhodujícím momentem amerického právního života. Marshallovo rozhodnutí zásadně a dalekosáhle změnilo postavení Nejvyššího soudu USA, který se od té doby těšil větší vážnosti. Na druhou stranu je však nutné uvést, že tehdejší zprávy a novinové články o tomto rozhodnutí byly publikovány bez většího ohlasu a ve společnosti tenkrát zapadly skoro bez povšimnutí. Nikdo proti rozhodnutí ani zásadně nevystoupil, a proto ve své době celý spor a jeho řešení nebyly považovány za přelomové. Princip soudního přezkumu souladu konkrétního zákona s ústavou byl po Marshallově éře přímo znovu použit Nejvyšším soudem až v roce 1857 ve sporu *Scott v. Sandford*[84], který měl mimo jiné značný dopad na vyhrocení konfliktu mezi severními a jižními státy.

Význam zakotvení principu soudního přezkumu rozhodnutím J. Marshalla tedy nespočíval v tom, co se odehrálo bezprostředně v roce 1803, ale především v tom, jak se projevil v letech následujících. Výsledek sporu ovlivnil život lidí v 19. a hlavně ve 20. století i v rámci zesilujícího boje za občanská práva. V jiném kontextu použil Nejvyšší soud USA tento princip v roce 1810 ve sporu *Fletcher v. Peck*, kdy zrušil zákon státu Georgia pro rozpor s ústavou.

V několika jiných případech na začátku 19. století státní soudy zaujaly stanovisko, že jejich rozhodnutí jsou konečná a nepodléhají soudnímu přezkumu Nejvyššího soudu. Argumentovaly v tom smyslu, že ústava nedává Nejvyššímu soudu USA pravomoc přezkumu jejich rozhodnutí. Podle nich zákon o soudnictví z roku 1798, který stanovil pravomoc Nejvyššího soudu rozhodovat o odvolání k rozsudkům státních soudů, byl protiústavní. To by však vedlo k situaci, v níž by státní soudy mohly vytvářet svůj separátní systém výkladu ústavy. Nejvyšší soud se s tímto postupem státních soudů vypořádal v roce 1816 v rámci případu *Martin v. Hunter's Lessee*, když rozhodl, že na základě třetího článku ústavy má Nejvyšší soud USA pravomoc řešit veškeré případy

---

[83] 3 U.S. 171 (1796). Dostupné také z WWW:<http://supreme.justia.com/us/3/171/case.html>.
[84] 60 U.S. 393 (1856). Dostupné také z WW:<http://supreme.justia.com/us/60/393/case.html>.

spadající pod ustanovení ústavy a zákonů Spojených států, a proto má i v těchto případech rozhodovací pravomoc.[85]

[85] 14 U.S. 304 (1816). Dostupné také z WW:<http://supreme.justia.com/us/14/304/case.html>.

3.3. Základní ústavní principy v klíčových rozhodnutích Marshallova soudu

Po vydání rozsudku ve sporu *Marbury v. Madison* měl John Marshall před sebou ještě řadu let ve funkci předsedy Nejvyššího soudu USA. Podařilo se mu obhájit pozici soudu a postavit jej na roveň ostatním složkám federální moci. Až do roku 1835, kdy soud opustil, bylo jeho úsilí směřováno především k ochraně soudu před kýmkoli, kdo by chtěl popírat jeho postavení ochránce ústavy. V celém průběhu výkonu své funkce prosazoval základní principy spočívající v ochraně individuálních práv (na majetek, život a svobodu) před zásahy státní moci a v podpoře vlivu moci federální. V období od roku 1810 do roku 1824 ve sporech *Fletecher v. Peck*, *Dartmouth College v.Woodward*, *McCullough v. Maryland* a *Gibbons v. Ogden*, stavěl už Marshall na základech, které položil svým prvním a nejslavnějším rozsudkem. Pod jeho vedením Nejvyšší soud svými rozhodnutími nejen dále ukotvoval svoji pravomoc soudního přezkumu ústavnosti, ale zároveň, věren federalistickým ideálům, posiloval ústavní rámec silné národní vlády. Prostřednictvím odmítnutí řady státních právních předpisů a výkladu pravomocí Kongresu, rovněž přispíval k vytvoření silného hospodářství a společného ekonomického trhu Spojených států.

Především v období po britsko-americké válce roku 1812 byla ve formování ústavního práva v rozsudcích Nejvyššího soudu patrná snaha vyhovět ekonomickým potřebám vzmáhajícího se národa. Tato tendence byla v očích některých historiků tak silná, že Marshalla a jeho soud obvinili z konspirace s ekonomickou elitou proti zájmům většinové společnosti.[86] Pravdou je, že většina zásadních rozhodnutí soudu v tomto období vycházela z ekonomických konfliktů, jejichž řešení vždy do větší či menší míry ovlivňovalo růst a celkové klima amerického hospodářství. Toto spojení podle jiných autorů nebylo žádným promyšleným spiknutím, ale přirozeným projevem kulturně-společenské atmosféry, kdy se hybnou silou ekonomické aktivity stával soukromý majetek. „Mezi naší podnikatelskou sférou a soudní mocí existuje bojovná a soudržná jednota založená na společných kulturních základech.“[87] Přes řadu možných příčin je však z dnešního pohledu zcela evidentní, že Nejvyššímu soudu prostřednictvím

---

[86] MYERS, Gustavus. *History of the Supreme court of the United States*. Chicago, IL : C. H. Kerr, 1912.
[87] LERNER, Max. *Ideas are weapons: the history and uses of ideas* . New Brunswick, NJ : Transaction Publishers, 1991. The Suprem Court and American Capitalism, s. 425.

výkladu ústavy zajistil značnou míru právní jistoty, která se stala živnou půdou rozkvětu americké podnikatelské sféry 19. století.

3.3.1. Ústavní ustanovení o smluvních vztazích (*Contract Clause*)

V roce 1810 se před Marshallův soud dostal spor *Fletcher v. Peck*, jehož řízení se vleklo u nižších soudních instancí po předchozích patnáct let. Po skončení americké revoluce stát Georgie uplatnil vlastnický nárok na rozsáhlou oblast Yazzoo, rozprostírající se na území dnešního státu Mississippi a Alabama. V roce 1795 zákonodárný sbor Georgie přijal zákon (*Yazzoo Land Act*), kterým toto území rozdělil na čtyři části a chtěl je prodat soukromým developerským společnostem. Později se ukázalo, že přijetí zákona a následný prodej pozemků za velmi výhodnou cenu byly ovlivněny rozsáhlou korupcí zákonodárců. Voliči v následujících volbách dali průchod svému rozhořčení a většina zastupitelů se musela se svými mandáty rozloučit. Nově obsazené valné shromáždění (*General Assembly*) reagovalo na tlak veřejnosti vyslovením neplatnosti všech provedených transakcí, zrušením jmenovaného zákona a demonstrativním veřejným spálením jeho originálu. Nicméně developerské společnosti mezitím prodaly části pozemků třetím stranám, které se začaly dožadovat vrácení svých investic. Jedna ze čtyř developerských společností, New England Mississippi Company, prodala malou část svých pozemků investoru Robertu Fletcherovi. Ten po zrušení georgijského zákona podal žalobu na ředitele společnosti Johna Pecka. Ten podle žaloby nedisponoval dostatečným právním titulem k prodeji pozemků. Později se navíc ukázalo, že výchozí obchod i následná žaloba byly výsledkem zištné kolaborace obou stran ve snaze obejít jedenáctý dodatek ústavy a tím dosáhnout přezkoumání a následného zrušení uvedeného zákona Nejvyšším soudem. Tuto skutečnost nepřímo potvrdil i postup Fletchera, který se odvolal proti rozhodnutí federálního obvodního soudu i přesto, že ten mu v celém rozsahu žaloby vyhověl. Ve skutečnosti bylo hlavním záměrem obou stran dosáhnout prostřednictvím Nejvyššího soudu potvrzení legality prodeje pozemků státem Georgie.[88]

Zrušením zákona sice naplnilo nově zvolené zákonodárné shromáždění svoji

---

[88] BANNER, Stuart . *How the Indians Lost Their Land: Law and Power on the Frontier*. Cambridge, MA : Belknap Press, 2005. From Ownership to Occupancy, s. 171-172.

základní povinnost spočívající v ochraně veřejnosti před zjevným podvodem s cílem privatizovat státní politiku. Na druhou stranu retroaktivní potvrzení nijak neomezené možnosti států se zpětnou platností rušit právní předpisy a na jejich základě přijaté smlouvy mohlo vést k podkopání důvěry trhu, odrazení budoucích investic a omezení soukromého podnikání. Nejvyšší soud se však od počátku odmítl zabývat státním legislativním procesem a okolnostmi, jež vedly k přijetí zákona *Yazzoo Land Act.* Marshall byl přesvědčen, že šlo pouze o vztah voličů a jejich zástupců, do kterého nepříslušelo soudu zasahovat. Soud se zaměřil pouze na otázku, zda stát mohl svým právním aktem zrušit smluvní závazkový vztah.[89]

V tomto směru také předseda Marshall vypracoval většinové stanovisko, které se opíralo o ustanovení článku I. oddílu 10 ústavy. Tato tzv. smluvní klauzule (*Contract Clause*) zakazuje státům přijímat retroaktivní zákony a ty, které by porušovaly závazky ze smluv. „Žádný stát nesmí (…) přijmout zákon, jehož obsahem by byl soudní rozsudek, zákon se zpětnou platností nebo zákon porušující závazky smluv (…).“ [90] Ochrana poskytnutá tímto ustanovením se podle rozsudku nevztahovala pouze na soukromé smlouvy, ale i na ty, jejichž stranou byla veřejná instituce, v tomto případě stát Georgie. Prodej půdy na základě zákona z roku 1795 byl závazným prodejem bez ohledu na pohnutky a motivy zákonodárců ovlivňující jeho přijetí. Stát Georgie smlouvy uzavřel a nemohl je ex post prohlásit za neplatné. Pokud stát vstoupil do závazkového právního vztahu, nemohl se z něj později vyvázat přijetím derogačního zákona. Rozhodnutí soudu tak i přes značný odpor veřejnosti a zastánců silného postavení států posílilo ochranu vlastnických práv. Zároveň šlo o první případ, kdy Nejvyšší soud USA uplatnil svoji pravomoc zbavit zákon státu platnosti pro rozpor s národní ústavou.[91]

Další případ, jenž se dotýkal práv států Unie (*Dartmouth College v. Woodward),* řešil Nejvyšší soud USA v roce 1819. Spornou otázku byla ústavnost zákona přijatého v roce 1816 republikány obsazeným zákonodárným sborem státu New Hampshire. Cílem zákonodárců byla snaha transformovat *Dartmouth College*, tradiční baštu

---

[89] NEWMYER, Kent. *The Supreme Court under Marshall and Taney*. Wheeling, IL : Harlan Davidson, 2006. Capitalism and the Marshall Court, s. 62-66.
[90] TINDALL, George ; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Ústava spojených států amerických, s. 801.
[91]10 U.S. 87. *1810*,. Dostupné také z WWW: <http://supreme.justia.com/us/10/87/case.html>.

federalistů, na republikány ovládanou *Dartmouth University*. Tento zákon změnil původní systém vedení školy, jenž byl obsažen již v zakládací listině udělené škole britskou korunou v roce 1769. Zákon nově zvýšil počet členů správní rady z dvanácti na dvacet dva, převedl pravomoc jmenování členů na guvernéra státu, který v té době byl samozřejmě republikánem, a vytvořil státní radu dohledu, která měla právo veta nad rozhodnutími správní rady. V okamžiku, kdy se nově jmenovaní členové rady pokusili převzít řízení školy, byli konfrontováni právními zástupci původního vedení, kteří následně podali žalobu na vydání věci proti novému sekretáři university Woodwardovi. Chtěli tak dosáhnout vydání dokumentů, pečeti a dalšího majetku, kterého se domáhali jako domnělí pravoplatní zástupci této instituce.[92]

V řízení před vrchním soudem v New Hampshire se advokáti původního vedení dovolávali rozporu zákona z roku 1816 nejen s ústavou státu New Hampshire, ale i se smluvní klauzulí americké ústavy. Obě strany sporu se zaměřily na klíčovou otázku právního statutu dané instituce. Pokud by šlo o veřejnou právní entitu, zákonodárný sbor by měl pravomoc měnit její zakládací dokument. Pokud by tomu bylo naopak a šlo by o soukromou instituci, státní legislativa by do jejího právního statutu zasahovat nesměla. Předseda státního soudu William Richardson při tvorbě jednomyslného stanoviska zastával názor, že se obchodní klauzule americké ústavy vztahovala na korporace pouze v případech, kdy jejich hlavním účelem byla podpora soukromých majetkových zájmů. Dartmouth College však byla zřízena s účelem poskytovat vzdělání původnímu indiánskému obyvatelstvu. Šlo tedy o veřejnou instituci, na kterou se smluvní klauzule nevztahovala, a proto podléhala i státní kontrole. Proti tomuto rozsudku se zástupci původní správní rady odvolali až k Nejvyššímu soudu USA. Ten původní rozhodnutí zvrátil. Rozsudek stanovil, že zakládací listina měla charakter smlouvy mezi soukromými subjekty, králem a správní radou. Do takového ujednání nemohl stát podle soudu zasahovat. Na platnost smlouvy neměl vliv ani fakt, že Spojené státy již nebyly královskými koloniemi, neboť ústava zakazovala státům měnit či rušit platné smlouvy. Stejně jako ve sporu *Fletcher v. Peck* vyjádřil předseda J. Marshall svoje přesvědčení o posvátnosti smluv jako nezbytné podmínce pro řádné fungování demokratického státu. Toto rozhodnutí mělo dalekosáhlý vliv na další vývoj Spojených

---

[92] NEWMYER, Kent. *John Marshall and the Heroic Age of the Supreme Court* . Baton Rouge, LA : Louisiana State University Press, 2007. Republican Judge as Lockean Liberal, s. 244-245.

států, protože posílilo závaznost příslušné části ústavy a fakticky omezilo prostor jednotlivých států pro zasahování do právních ujednání soukromých osob.

Prospěch z rozhodnutí sporu *Dartmouth College v. Woodward* měly nejen vzdělávací instituce, ale i další státem uznávaná sdružení osob, jako například obchodní společnosti. Tyto právní entity byly výsledkem činnosti amerických zákonodárců přelomu 19. století. Ti autorizovali vznik těchto společností a také státních soudů, které svými rozhodnutími vytvořily systém pravidel jejich vnitřního řízení. Ta v neposlední řadě posílil právě Nejvyšší soud, který vymezil jejich vztah ke státní moci a poskytl tak ochranu investičnímu kapitálu. „Po zbytek 19. století se rozsudek ve věci *Dartmouth College v. Woodward* stal mocnou právní a ideologickou zbraní obchodních společností ve snaze omezit státní zásahy a prosadit liberální kapitalismus jako vůdčí ideu."[93]

3.3.2. Ústavní ustanovení o nezbytných pravomocech Kongresu (*Necessary and Proper Clause*)

Na Filadelfském ústavním shromáždění se odehrálo mnoho vášnivých debat o úpravě rozsahu pravomocí federální vlády. Bylo ale jasné, že na základě VI. článku ústavy budou pravomoci delegované národní vládě nadřazené těm státním. „Tato ústava, zákony Spojených států vydané na jejím základě, jakož i všechny smlouvy, které jsou nebo budou uzavřeny jménem Spojených států, jsou vrcholným právem země; soudci všech států jsou jimi vázáni, i kdyby se v ústavě či zákonech jiného státu vyskytla protikladná ustanovení."[94]

Spojené státy uzavřely po skončení války o nezávislost mírovou smlouvu s Velkou Británií, která mimo jiné zaručovala platnost a povinnost splnění veškerých britských pohledávek. Stát Virginia však přijal zákon, kterým tyto závazky svých občanů anuloval. Nejvyšší soud v případu *Ware v. Hylton* rozhodl, že zákon Virginie nesmí nabýt účinnosti, neboť by porušoval mezinárodní smlouvu a tedy i ústavní

---

[93] NEWMYER, Kent. *John Marshall and the Heroic Age of the Supreme Court* . Baton Rouge, LA : Louisiana State University Press, 2007. Republican Judge as Lockean Liberal, s. 247.
[94] TINDALL, George ; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Ústava spojených států amerických, s. 804.

klauzuli o nadřazenosti mezinárodní smlouvy nad zákony států Unie.[95] Rozhodnutí soudu o pravomoci národní vlády přijmout mezinárodní smlouvu a vynutit její dodržování nevzbudilo příliš mnoho kontroverzí. Vždyť jednotná zahraniční politika byla konečně jedním z praktických důvodů k vytvoření ústřední vlády. Byly to naopak především vnitrostátní pravomoci federální vlády, které se staly předmětem mnoha sporů.

Otázkami pravomocí státu a národní ústřední moci se Nejvyšší soud zabýval také v roce 1819 v rámci sporu *McCulloch v. Maryland.* Spor se týkal Druhé národní banky, kterou zřídila federální vláda v roce 1816. Alexander Hamilton ve funkci ministra financí založil První národní banku již v roce 1791. Tedy v době, kdy státní moc drželi pevně v rukách federalisté a lehce odrazili kritiku Jeffersona a Madisona, kteří tvrdili, že ke zřízení banky Hamiltona ústava neopravňuje. První banka byla zřízena na časově omezené období dvaceti let a po jejich uplynutí ústřední vláda založila její nástupkyni, Druhou národní banku, která měla sloužit jako impuls pro budování národního hospodářství po ukončení války roku 1812, kdy zemi zasáhla silná inflace. Banka se stala velmi nepopulární především v jižních a západních státech. Tamní obyvatelé soudili, že banka prosazuje zájmy bohatých rejdařů a obchodníků ze severních států a snažili se proto zabránit její činnosti na svém území.

V roce 1818 uvalili zákonodárci státu Maryland vysoké zdanění na všechny banky, které neměly tamní licenci. Nebylo náhodou, že v Marylandu byla taková banka pouze jedna, a to Druhá národní. James McCulloch, vedoucí baltimorské pobočky banky, odmítl tuto daň zaplatit, a proto na něj podal stát Maryland žalobu. Spor se dostal ke státnímu odvolacímu soudu, který rozhodl ve prospěch Marylandu. Soud argumentoval tím, že ústava otázku bank neupravovala a z toho důvodu bylo zřízení banky protiústavní. McCulloch se proti tomuto rozhodnutí odvolal k Nejvyššímu soudu. Rozhodnutí se mělo týkat dvou zásadních otázek. Zda měl Kongres pravomoc banku vytvořit, a následně, zda stát mohl federální bance uložit státní daň.

Nejvyšší soud rozhodl ve prospěch národní banky. Předseda soudu Marshall se vyslovil v tom smyslu, že tato pravomoc byla Kongresu dána prostřednictvím ustanovení o nezbytných pravomocech (N*ecessary and proper clause*) v článku I.

---

[95] 3 U.S. 199 (1796). Dostupné také www:< http://supreme.justia.com/us/3/199/case.html >.

oddílu 8. ústavy. Podle názoru J. Marshalla byla ústava přijata na ratifikačních zasedáních občany federace, a nikoli státy. Ústava obsahuje pouze náčrt systému federální moci a jejích pravomocí. Nejdůležitější z nich jsou v ní výslovně upraveny, ale ostatní mohou být z textu a jeho smyslu vyvozeny. K vytvoření národní banky byla podle Marshalla federální vláda oprávněna, protože ústava jí ukládala specifické povinnosti týkající se výběru a ukládání daní, půjčování peněz a regulace obchodu. Implicitně tedy dovolovala také vytvořit i nástroje k jejich naplňování. Marshall použil v podstatě stejné argumenty jako před několika lety Alexander Hamilton, při snaze přesvědčit prezidenta Washingtona k vytvoření národní banky. „Kritériem pro to, co je a není ústavní, je účel, ke kterému se opatření vztahují jako prostředky k jeho dosažení. Pokud tento účel je jasně zahrnut v některé ze stanovených pravomocí a pokud opatření mají zřejmý vztah k tomuto účelu a nejsou vyloučena konkrétním ustanovením ústavy, můžeme je bezpečně považovat za opatření náležející do okruhu národních pravomocí. K dispozici je ještě další kritérium, které výrazně napomáhá k takovému rozhodnutí. Omezuje takové opatření již existující práva států nebo jednotlivce? Pokud ne, existuje přesvědčivý předpoklad ve prospěch jeho ústavnosti (...).”[96]

Ohledně druhé otázky, zda má stát, v tomto případě Maryland, právo uvalit daň na federální instituci, Marshall použil klauzuli o nadřazenosti článku VI. ústavy (*supremacy clause*). Rozhodl, že v případě rozporu zákona státu s federálním zákonem se musí snaha Marylandu o zdanění banky podřídit federálnímu zákonu. Z tohoto důvodu šlo o protiprávní akt, neboť kdyby byly federální úřady subjektem státních daní, jejich osud by byl pouze a jen v rukách států. A jak tvrdil Marshall, Američané nevytvořili ústřední vládu takovým způsobem, aby byla závislá na jednotlivých státech.[97]

Pro zajímavost lze na závěr uvést, že rozsudek ve věci *McCulloch v. Maryland* byl citován v rozhodnutí australského Nejvyššího soudu ve sporu *D'Emden v. Pedder* roku 1904, který se týkal podobných otázek vztahu federální vlády a australských států. Soud přiznal, že sice americké právo není v právním řádu Austrálie závazné, ale

---

[96] KURLAND, Philip; LERNER, Ralph. *The Founders' Constitution*. Chicago : The University of Chicago, 2000. Opinion on the Constitutionality of the Bank, Volume 3, Article 1, Section 8, Clause 18, Document 11. Dostupné z WWW: <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/>.
[97] 17 U.S. 316 (1819). Dostupné také www:<http://supreme.justia.com/us/17/316/case.html>.

zároveň poskytuje pomocné vodítko k řešení diskutovaného sporu z důvodů významných podobností americké a australské ústavy.[98]

3.3.3. Ústavní ustanovení o regulaci obchodních vztahů (*Commerce Clause*)

Na konci 18. století se ve Spojených státech začala rozvíjet říční paroplavba. Lodě connecticutského vynálezce Johna Fithche se od 80. let plavily mezi městy Delaware a Trenton v New Jersey a předznamenaly budoucí potenciál národního systému dopravy a obchodu. Tento proces byl ovšem záhy zcela pozastaven z důvodu konkurujících si plavebních monopolů jednotlivých států. Jedním z nich byl monopol vytvořený státem New York, který v roce 1787 poskytl právě Fitchovi a jeho společníkům výhradní práva plavby na státních říčních cestách na dobu čtrnácti let. Osobní problémy Fitche, které vyvrcholily jeho sebevraždou, však bránily dalšímu využití těchto plavebních práv. V roce 1798 si bývalý kancléř newyorského odvolacího soudu Robert Livingston nárokoval původní Fitchův monopol z důvodů jeho nevyužívání. V období mezi lety 1798 až 1811 si byl schopen plavební práva udržet, a to především díky svým politickým a rodinným konexím. Po vypršení jejich platnosti přijal stát New York zákon, jímž Livingstonovi poskytl výhradní práva plavby na všech svých řekách, včetně řeky Hudson a v pobřežních vodách mezi státy New York a New Jersey. Ve snaze bránit jakémukoli narušování těchto práv zákonodárci stanovili, že každé porušení monopolu bude důvodem konfiskace plavidla. Přes tuto hrozbu začaly však pokusy zvrátit Livingstonův monopol prakticky hned od nabytí účinnosti zmíněného zákona.

Spor *Gibbons v. Ogden* byl posledním dějstvím dlouhé a složité snahy provozovatelů konkurenčních parolodí o prolomení výsadních práv plavby. Livingston poskytl licenci na provozování parolodí Aaronu Ogdenovi. Ten podal žalobu na provozovatele konkurenčního plavidla, Thomase Gibbonse, který byl držitelem licence na základě federálního zákona. Spor se nakonec dostal před newyorský odvolací soud, který Livingstonův monopol potvrdil. Předseda Kent se ve svém rozsudku opíral

---

[98] High Court of Australia. D'Emden v Pedder. In *HCA 1*. 1904, Commonwealth Law Report. Dostupné také z WWW: <http://www.austlii.edu.au/au/cases/cth/high_ct/1clr91.html>.

o doktrínu konkurujících si pravomocí, kterou již dříve vyjádřil Hamilton v jedné ze svých esejí.[99] Soudce Kent však přiznal, že v okamžiku, kdy zákon státu týkající se mezistátního obchodu je v rozporu s federální úpravou, nemůže být aplikován. Ale podle něho v této otázce, kterou federální zákony ještě neupravují, mohou státy dál pokračovat v její regulaci. Zajímavé je, že Kent nereflektoval tvrzení protistrany, že národní zákon *Federal Coastal Licensing Act* z roku 1793 byl v přímém rozporu s newyorským zákonem z roku 1811. Rozsudek státního soudu ovšem situaci nevyřešil s konečnou platností, a to především ze dvou důvodů. V praxi bylo jeho vymáhání velmi složité a neměl právní závaznost v oblastech mimo státní vody. Livingstonova společnost se pokoušela získat plavební monopoly i v jiných státech, ale uspěla pouze v New Orleans. Mezitím snaha vynutit dodržování newyorského monopolu narážela na odpor sousedních států a jejich monopolistických protinároků. Tato neutěšená situace přetrvávala i v roce 1824, kdy se Gibbons proti rozsudku newyorského soudu odvolal k nejvyšší federální soudní instanci.[100]

Předsedovi Marshallovi se tak naskytla nejen možnost vyřešit s konečnou platností tento dlouhotrvající spor, ale především vyjasnit význam obchodní doložky ústavy (*Commerce Clause*): „V pravomoci Kongresu je (...), řídit obchod s cizími národy, mezi jednotlivými státy federace a také s indiánskými kmeny (...).“[101] Toto ustanovení bylo vloženo do textu ústavy jako korekce významné slabiny Článků konfederace. Ta umožňovala obchodní soupeření mezi státy a ve svém důsledku ohrožovala jejich, již tak slabé, společenství. Obchodní klauzule směřovala do samého srdce konceptu silného federálního státu. Možná i z toho důvodu se ústavodárci nesnažili ji v textu ústavy blíže upřesnit. Tato odpovědnost teď ležela na Nejvyšším soudu, který musel nalézt odpovědi na několik zásadních otázek. Předně musel soud nalézt definici slova ‚obchod‘. Dále pak zodpovědět otázku, zda ustanovení ústavy o těchto pravomocích samo o sobě vylučuje možnost státní legislativy upravovat vztahy týkající se mezistátního obchodu. Jde o konkurující si pravomoci, které může stát vykonávat do doby, než budou vyřešeny federální úpravou? Do jaké míry si obě roviny

---

[99] HAMILTON, Alexander ; MADISON, James; JAY, John. *Listy federalistů*. Olomouc : Universita Palackého, 1994. Federalista č. 32, s. 174-176.
[100] NEWMYER, Kent. *John Marshall and the Heroic Age of the Supreme Court* . Baton Rouge, LA : Louisiana State University Press, 2007. Republican Judge as Lockean Liberal, s. 302-304.
[101] TINDALL, George ; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008. Ústava spojených států amerických, s. 800.

musí odporovat, než se uplatní doktrína nadřazenosti federálního zákona?

Předseda Marshall oponoval striktnímu výkladu ústavy newyorského soudu. Byl přesvědčen, jak se ukázalo už v předešlých případech, že ústava, tedy především pravomoci Kongresu v jejím prvním článku, musejí být vykládány extenzivně. Neboť v opačném případě by neexistoval důvod, proč by tvůrci ústavy na konec tohoto článku zařadili klauzuli o nezbytných pravomocích. Na základě své koncepce výkladu pak poskytl širokou definici pravomoci Kongresu řídit mezistátní obchod. Pravomoc Kongresu se nevztahovala pouze na obchodní vztahy, které nepřesahovaly svým vlivem geografické hranice států. Ve všech ostatních případech, kdy obchodní vztahy překračovaly tyto hranice, měla federální vláda podle Marshalla pravomoc stanovit jejich pravidla. Soud rovněž stanovil, že slovo obchod (*commerce*) nemůže být interpretováno pouze ve smyslu dopravy zboží (*traffic*), ale jako obchodní styk v širším smyslu (*intercourse*). Řízení obchodu pak podle soudu zahrnuje veškeré jeho aspekty. Touto širokou definicí pod mezistátní obchod zařadil i paroplavbu, a proto v tomto případě získala federální úprava přednost před zákonem státu.[102]

[102] 22 U.S. 1 (1824). Dostupné také www:<http://supreme.justia.com/us/22/1/case.html>.

4. Závěr

V historii Spojených států nalézáme řadu situací, ve kterých Nejvyšší soud USA vystupuje do popředí z ústavněprávního rámce dělby státní moci a svojí rozhodovací činností určuje další směřování politického i celospolečenského vývoje země. Při studiu americké ústavy však lze dojít k závěru, že ustanovení upravující pravomoci a postavení federálního soudnictví, představované Nejvyšším soudem jako jeho vrcholnou institucí, jsou velmi stručná a ani při použití vyšší míry představivosti nepředznamenávají jeho budoucí význam. Těžiště mocenského pnutí v původním ústavním půdorysu systému dělby moci je vychýleno ve prospěch moci zákonodárné a výkonné, které z dějinné zkušenosti představovaly pro tvůrce ústavy daleko větší nebezpečí republikánské formě vlády než moc soudní. Při obhajobě návrhu ústavy, v rámci ratifikačního procesu, obhajovali zastánci ústavy toto řešení vyjádřením přesvědčení o neškodnosti soudnictví, které podle jejich názoru nebude nikdy schopno moc samo uzurpovat a tím rovnováhu dělby moci narušit. Role soudnictví v rámci systému brzd a protivah je z hlediska původních ústavních ustanovení velmi slabá. Z dnešního pohledu nejdůležitější pravomoc federálního soudnictví, spočívající v posuzování ústavnosti aktů Kongresu i moci výkonné, není v ústavě dokonce upravena nikde. Přesto byl Nejvyšší soud schopen vydobýt si mezi ostatními složkami státní moci takovou pozici, že postupně rychle naplňoval roli garanta ústavnosti republikánského zřízení. Význam této instituce formálně nebyl tedy přímo založen ústavou, ale byl budován postupně vlastní činností a růstem autority soudu.

Za stěžejní mezník v rané historii Nejvyššího soudu je považován rok 1800, kdy poprvé v moderních dějinách došlo k nenásilnému předání státní moci. Konflikt mezi dvěma myšlenkovými proudy, který nepřestal doutnat od chvíle přijetí ústavy, se znovu rozhořel plnou intenzitou. Federalisté, političtí šampióni předcházejících let, sice na základě prohraných voleb předali politickou moc republikánům, ale nehodlali vyklidit bitevní pole zcela. Obávali se, že republikánská politika podporující práva jednotlivých států na úkor federální vlády, ohrozí jejich zatím křehký projekt silné centrální vlády a dojde k naplnění podobného scénáře rozkolu jako za dob Článků konfederace. Přes ustupující popularitu své politiky, která byla příliš ovlivněna zájmy vyšší společenské třídy a nemohla přesvědčit běžné voliče, dosáhli ústupem do moci soudní ponechání si částečného vlivu na další vývoj Spojených států. Federalisté a jejich politická strana,

která po roce 1815 zcela zmizela z politického života Ameriky, ovšem zanechali do dnešních dnů rezonující odkaz vytvořením silné centrální vlády se solidním finančním základem. V osobě předsedy Nejvyššího soudu Johna Marshalla pak zásadně ovlivnili rozhodování soudu na dalších třicet let.

V této diplomové práci jsem se snažil zkoumat a do určité míry i charakterizovat některé kořeny, specifika, historické okolnosti a dějinné základy revolučních procesů, které při vzniku samostatných Spojených států vedly ke zformování nové ústavnosti a jejich institucí, jež zůstávají inspirací až do dnešních dnů. Jejich odkaz se stal vskutku odkazem světovým a pro mnohé společensko-vědní obory v nejširším slova smyslu i všeobecně kulturním.

Sepětí vzniku Nejvyššího soudu s vytvářením a přijetím ústavy je věcné, nanejvýš logické a také příznačně symbolické. Mnohem důležitější než konkrétní datové označení jsou dobové souvislosti, revoluční kvas a vypjatá atmosféra jednání letních měsíců roku 1787, kdy se ve Filadelfii po mnohých diskusních střetech podařilo tvůrcům ústavy zformulovat její znění.

Ústava však pochopitelně ponechávala řadu otázek nevyřešených. Kromě v této práci často zmiňovaného postavení federálního soudnictví to byla i absence definice federalismu, který byl ústavou pouze naznačen a vedl později ke konfliktu států a federální vlády. Předseda soudu John Marshall ovšem nalezl inspirativní řešení a nasměroval Nejvyšší soud k oproštění se od vlivů politikaření výkonné a zákonodárné moci. Díky jeho vytrvalosti a úsilí došlo ke kýženému vyrovnání Nejvyššího soudu s ostatními složkami státní moci. Snahou napravit nesoulad pravomocí jednotlivých složek moci a potvrzením ústavy jako pramene nejvyšší právní síly zároveň Marshall potvrdil zamýšlené fungování ústavy.

Nejvyšší soud tak už v počátcích své existence svojí rozhodovací činností založil principy, které jsou i po dvou stech letech stále reflektovány v rozsudcích tohoto orgánu. Soud i díky Marshallovi pevně založil princip soudního přezkumu a tím deklaroval svoji povinnost a zodpovědnost za výklad ústavy. V konečném důsledku Nejvyšší soud USA ve svých počátcích přispěl i k položení pevných základů identity nového amerického národa. Především to byl opět předseda soudu John Marshall, který svým výkladem ústavy inklinujícím k podpoře pravomocí centrální vlády a tlakem na jednotlivé státy Unie, dopomohl k vytvoření přímé linie mezi federálním zřízením

a občany. Těm tak poskytl možnost se s novým státem lépe ztotožnit. Americký národ i přes svoji mnohokrát diskutovanou vnitřní diverzitu začíná od první poloviny devatenáctého století vystupovat jako homogenní hnací motor Spojených států. Zkoumání postavení a činnosti Nejvyššího soudu v dobách jeho rané fáze vývoje nám slouží rovněž k pochopení americké společnosti, její historické úspěšnosti a ukotvení dnešního politického i společenského vývoje ve Spojených státech v pevných základech dějinné souslednosti.

Proto jedním z těžišť této práce je předsednictví Johna Marshalla, které na začátku muselo překonat obrovskou překážku. Šlo především o vyústění politického napětí v soudní spor *Marbury v. Madison*, jemuž předcházely stěžejní prezidentské volby roku 1800 a ústup federalistů k justici.

Důležité závěrečné části této diplomové práce jsou věnovány klíčovým ústavním principům v¨rozhodnutích Nejvyššího soudu, které soud vykládá a ovlivňuje tak jimi v mnoha aspektech další vývoj Spojených států, ať již jde o ekonomické případy *McCulloch v. Maryland*, *Gibbons v. Ogden* a *Dartmouth College v. Woodward* nebo o spor týkající se práva občanů vůči státu ve sporu *Chisholm v. Georgia*. Proto se závěrečná kapitola nezabývá pouze vylíčením pozadí případů a samotným rozhodnutím soudu, ale snaží se i o naznačení vývoje rozhodování Nejvyššího soudu v dalších obdobích. Tím lze dospět ke zvýraznění důležitého faktu, že v případě americké právní kultury soudcovského práva nelze tyto události a rozhodnutí staré více než dvě stě let považovat za historii obsolentní, ale živou, která s větší či menší měrou ovlivňuje dodnes nejen rozhodování soudu, nýbrž i americkou společnost samotnou.

Tři soudci, Jay, Rutlege a Ellsworth, jejichž vedení Nevyššího soudu předcházelo Marshallově éře, po sobě nezanechali, kromě počátečního zformování instituce, žádný trvalý odkaz. John Marshall v průběhu 34 let výkonu své funkce dodal soudu potřebnou energii, vážnost i důstojnost a vybudoval ústavní základy nového národa. Marshallem nalezené řešení případu *Marbury v. Madison* učinilo ze soudu mocenské centrum, které mohlo v případě, že to vyžadovala ochrana ústavy, zvrátit zákonodárné akty a rozhodnutí jak národního zákonodárného sboru, tak i prezidenta a států Unie a rovněž i nižších federálních soudních instancí. Marshall také bránil zákonná práva obchodních společností prostřednictvím aplikace osobních práv akcionářů. Tím zajistil obchodním společnostem stejnou míru právní ochrany majetku,

jako požívali jednotlivci a chránil je tak před dotěrnou mocí států. Tento legendární soudce byl také na rozdíl od svých předchůdců mimo jiné přesvědčen, že přední povinností a funkcí státu je maximalizovat tvůrčí energii nejen společnosti, ale i jednotlivců. V jeho době se vlastnictví stalo synonymem svobody a ekonomický růst měřítkem osobního úspěchu a síly celého národa. Americký nacionalismus a kapitalismus šly tak ruku v ruce, a protože Nejvyšší soud hrál významnou úlohu v rozmachu obojího, zapsal se nesmazatelně do amerických dějin.

Domnívám se, že za zdůraznění v těchto závěrečných řádcích stojí i to, že výrazná historická a přitom živoucí stopa Nejvyššího soudu, vedoucí až do našich dnů, vznikala v období a podmínkách, které lze jen obtížně jednoznačněji a obecně charakterizovat. Amerika 18. a začátku 19. století totiž vynikala růzností takového typu, že si troufám tvrdit, že tím vlastně byla jedinečná a nesrovnatelně bohatší než většina dříve známých lidských společností a jejich politických uspořádání. Proto také prameny amerického práva obsahují hodně zvláštností, okolnosti provázející revoluční zrání Američanů jsou často svébytné a historické souvislosti revoluce na kontinentu ‚bez historie‘ jsou rovněž jedinečné. Tyto aspekty jsem se pokusil shromáždit ve vstupních kapitolách této práce. Věřím, že i jejich prostřednictví dokresluje vývoj americké společnosti v přelomovém revolučním období a vznik jejích demokratických institutů, které nás inspirují už třetí století.

Seznam použité literatury

Knižní prameny:

ATHERTON, Herbert, et al. *We The People*. Calabasas, CA : Center for Civic Education, 1996.

BACON, Francis. *Francis Bacon: The major works*. New York : Oxford University Press, 2002.

BANNER, Stuart . *How the Indians Lost Their Land: Law and Power on the Frontier*. Cambridge, MA : Belknap Press, 2005.
Bible. Praha : Česká biblická společnost, 2008.

BOGUSZAK, Jiří ; ČAPEK, Jiří ; GERLOCH, Aleš . *Teorie práva*. Praha : Eurolex Bohemia, 2001.

CASTO, William. *The Supreme Court in the Early Republic*. Columbia, SC : University of South California, 1995.

CORINNE, Naden ; BLUE, Rose. *Marbury V. Madison*. Tarrytown, NY : Benchmark Books, 2005.

ELSON, William. *History of the United States of America*. New York : The MacMillan Company, 1904.

HALL, Kermit. *The Magic Mirror: Law in American History*. New York : Oxford University Press, 1989.

HAMILTON, Alexander. *The Works of Alexander Hamilton*. New York : The Haskell House Publishers, 1904.

HAMILTON, Alexander; MADISON, James; JAY, John. *Listy federalistů*. Olomouc : Universita Palackého, 1994.

JAMESON, Franklin, et al. *Essays in the constitutional history of the United States* . Cambridge : The Riverside Press, 1889.

JEFFERSON, Thomas . *Notes on the State of Virginia*. London : John Stockdale, 1787.

KRUMAN, Marc. *Between Authority & Liberty*. Chapel Hill, NC : University of North Carolina Press, 1997.

KURLAND, Philip; LERNER, Ralph. *The Founders' Constitution*. Chicago : The University of Chicago, 2000.

LERNER, Max. *Ideas are weapons: the history and uses of ideas* . New Brunswick, NJ : Transaction Publishers, 1991.

LINCOLN, Charles . *Revolutionary Movement in Pennsylvania*. Philadephia : University of Pennsylvania, 1901.

LOCKE, John. *Two Treatises on Government*. London : W.Wilson, 1821.

MADISON, James. *Notes on the Debates in the Federal Convention of 1787*. Athens, OH : Ohio University Press, 1984.

MCCLELLAN, James. *Liberty, Order, and Justice*. Indianapolis : Liberty Fund, 2000.

MCCULLOUGH, David. *John Adams*. New York, NY : Simon and Schuster, 2001.

MONTESQUIEU, Charles. *O duchu zákonů*. Dobrá voda : Aleš Čeněk, 2003.

MYERS, Gustavus. *History of the Supreme court of the United States*. Chicago, IL : C. H. Kerr, 1912.

NEWMYER, Kent. *The Supreme Court under Marshall and Taney*. Wheeling, IL : Harlan Davidson, 2006.

PATRICK, John. *Founding the Republic*. Wesport, CT : Westwood Press, 1995.

POUND, Rescoe. *The Spirit of the Common Law*. Francestown, NH : Marshall Jones, 1921.

SELTENREICH, Radim; KUKLÍK, Jan. *Dějiny anglo-amerického práva*. Praha : Linde Praha, 2007.

STEAMER, Robert. *The Supreme Court in Crisis: A History of Conflict*. Amherst, MA : University of Massachusetts Press, 1971.

TINDAL, George; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Praha : Lidové noviny, 2008.

WARREN, Charles. *The Supreme Court in US History*. New York, NY : Cosimo, Inc., 2011.

WINTHROP, John. *The journal of John Winthrop, 1630-1649*. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1996.

Časopisecké články

SHALHOPE, Robert. Republicanism and Early American Historiography. *The William and Mary Quarterly* . 1982, Third Series, Vol. 39, No. 2.

IRELAND, Robert. The Age of Strict Construction: A History of the Growth of Federal Power. *Journal of Southern History*. 2008, Vol. 75.

Journals of the Continental Congress, Resolution and Preface of May 10-15, 1776.

ROGERS, James; VANBERG, Georg. Judicial Advisory Opinions and Legislative Outcomes in Comparative Perspectiv. *American Journal of Political Science*. 2002, Vol. 46, No. 2.

WEN-JANG CHU, Sydne. What Did Thomas Jefferson Think About Judicial Review. *WHAMPOA-An Interdisciplinary Journal*. 2007, 52.

Internetové prameny:

http://avalon.law.yale.edu

http://www.archive.org

http://ocw.mit.edu/

www.wikipedia.org

www.jstor.org

http://supreme.justia.com

http://www.unc.edu

http://www.enotes.com/

http://fpc.state.gov

http://files.libertyfund.org

http://www.constitution.org

http://www.unc.edu

http://press-pubs.uchicago.edu

http://www.austlii.edu.au